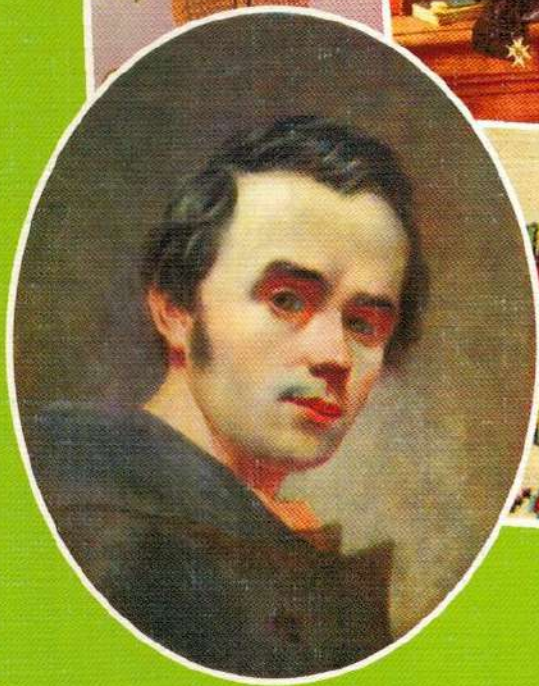
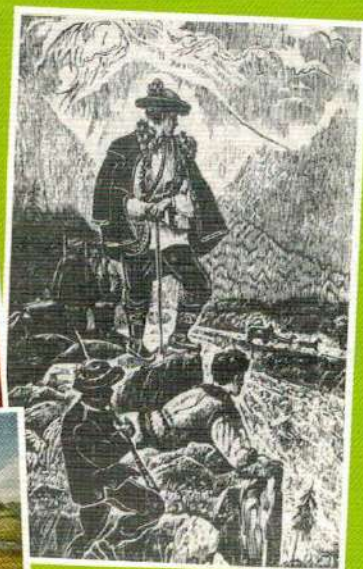
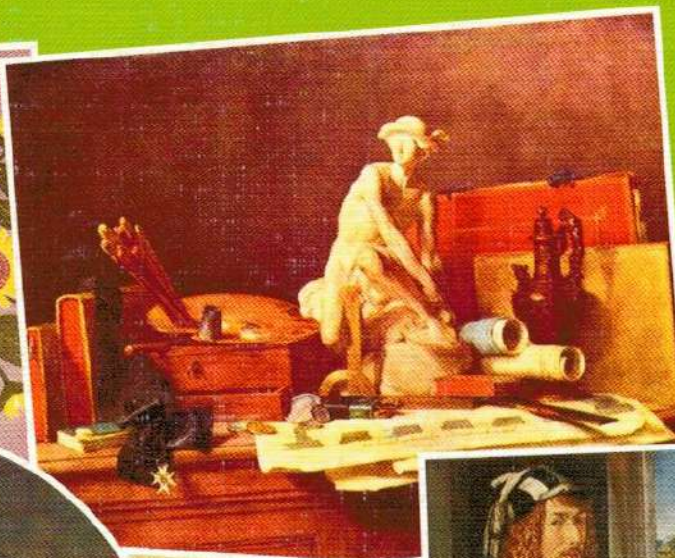
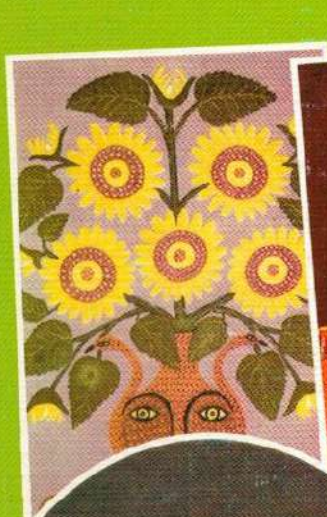

Г.Б. Букреєва

ЦІКАВЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

дидактичні ігри і вправи

5-8
КЛАСИ

Г.Б. Букреєва

ЦІКАВЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Дидактичні ігри і вправи

5–8 класи

*Рекомендовано для використання
у загальноосвітніх навчальних закладах
за рішенням комісії дисциплін
художньо-естетичного циклу
Науково-методичної ради
з питань освіти МОН України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

Передмова

Любі друзі! Ми щасливі, що ця книга зацікавила вас і ви небайдужі до образотворчого мистецтва. Сподіваємось, що ознайомившись із змістом даного видання, ви зрозумієте: ігри — це цікаво і корисно.

Поради

Перед початком гри чи вправи потрібно:

- сконцентрувати свою увагу на змісті гри;
- пригадати, де і коли ви чули про зміст запитання, завдання;
- не поспішати заглядати у “Відповіді”, краще звернутись до енциклопедії чи “Словника”, який розміщено в кінці посібника;
- для зручності розв’язування ребусів, кросвордів, головоломок тощо, заведіть “Зошит-записничок”, який можна також використовувати для запису цікавих думок, спостережень.

1. Про художників у словнику

1. Т. Шевченко

2. Леонардо
да Вінчі

3. В. Васнецов

4. Д. Веласкес

5. І. Шишкін

Перед вами портрети відомих художників та інформація про них із словника. Прочитайте уважно і визначте, про кого з художників йдеться у повідомленні. Відповідь запишіть як комбінацію цифри і букви (наприклад, бк, 8а тощо):

а) Російський живописець-пейзажист. З особливою майстерністю відтворював велич і силу рідної природи, особливо лісу.

б) Відомий іспанський живописець, один із найвидатніших портретистів, автор знаних жанрових полотен. Найвідоміші його твори написано в побутовому, історичному, міфологічному, пейзажному жанрах.

в) Російський художник. Писав монументальні, наповнені поетикою полотна на теми народного епосу і казок.

г) Український художник, живописець, рисувальник, гравер-офортист в різних жанрах: портрет, пейзаж, сюжетна композиція.

д) Італійський художник і вчений епохи Відродження. Його твори вирізняються глибиною образу, витонченою психологічною характеристикою, майстерністю композиції, м'якістю світлотіні.

2. Жінки-митці України

Чи зможете ви визначити, яким майстриням належать ці твори мистецтва? Розгляньте їх уважно, прочитайте інформацію про авторів. Зберігаючи порядок ілюстрацій — від №1 до №8 — визначте прізвище жінки-митця, що створила даний твір, запишіть відповідь комбінацією цифри і букви.

а) Білокур Катерина Василівна — *живописець* (народилась у селі Богданівка Яготинського району Київської області);

б) Пікуш Олександра Аврамівна — *майстер народного декоративного розпису* (народилась у селі Петриківка Дніпропетровської області);

в) Бейсюк Оксана Іванівна — *майстер художньої кераміки* (народилась в місті Косів Івано-Франківської області);

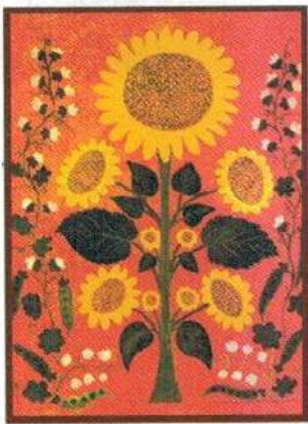
г) Бабенко Надія Несторівна — *майстер художнього ткацтва* (народилась у селі Вересоч Чернігівської області);

д) Приймаченко Марія Оксентіївна — *майстер народно-декоративного розпису* (народилась у селі Болотня Київської області);

е) Лопухова Надія Йосипівна — *графік* (народилась у селі Брусилові Житомирської області);

є) Василенко Олена Михайлівна — *вишивальниця* (народилась у селі Максимково, зараз Смоленська область);

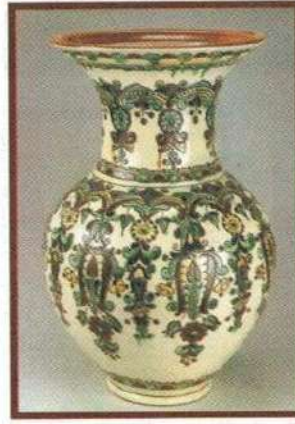
ж) Петрашевич Галина Львівна — *скульптор* (народилась у селі Дубове Черкаської області).

1. "Соняшники та горох"

2. Натюрморт "Квіти на блакитному тлі"

3. Ваза. Глина, полива, розпис,

4. Іспанська жінка

5. Чоловіча сорочка. Льон. Вишивка

6. Ілюстрація до драми-феєрії "Лісова пісня"

7. Килим "Дерево життя"

8. Посуд. Дерево, розпис

3. Пам'ятники Києва

Перевірте себе, чи знаєте ви ці пам'ятники.

1.

2.

3.

4.

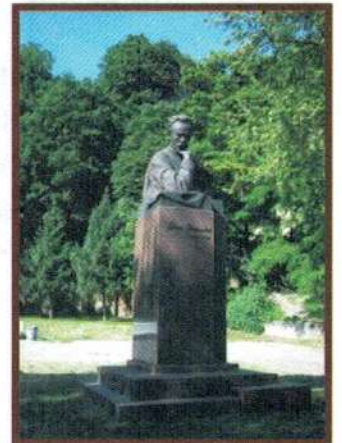
5.

6.

7.

8.

9.

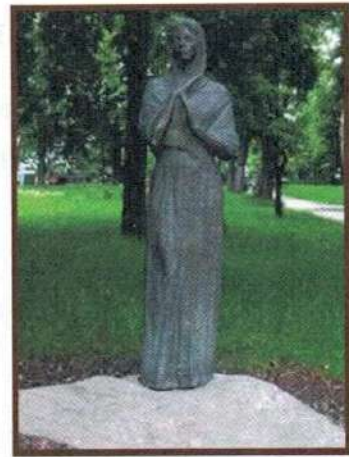
10.

11.

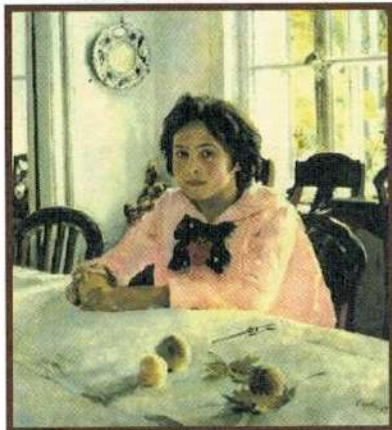

12.

13.

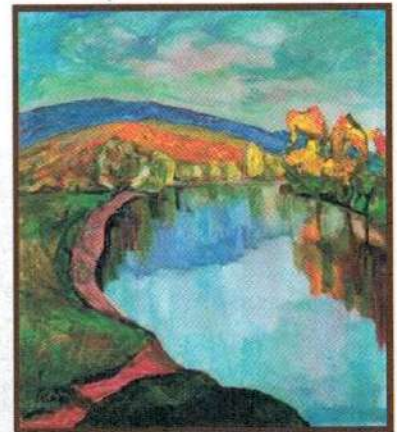
Познайомтеся*

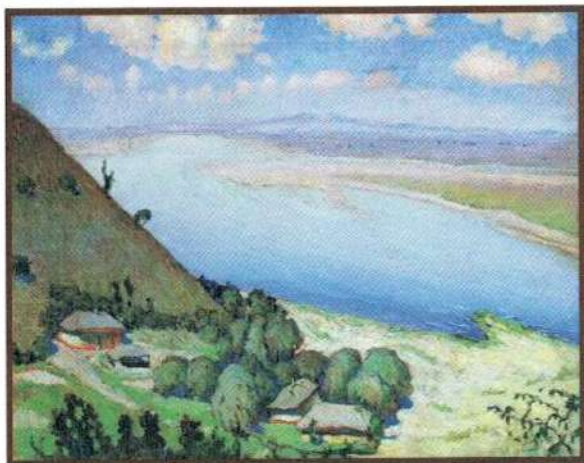
В. Серов
Дівчинка з персиками

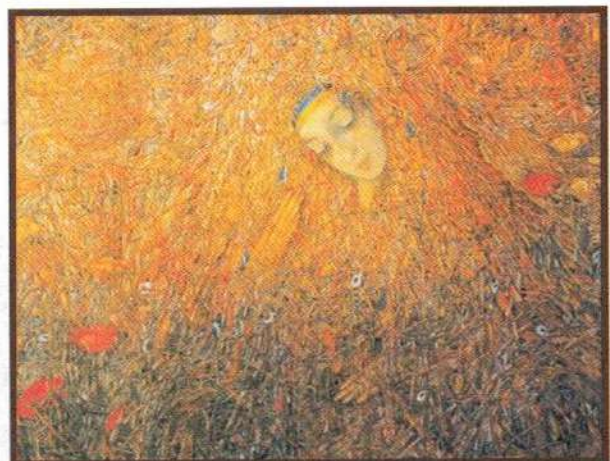
М. Антокольський
Нестор-літописець

А. Ерделі
Карпатське озеро

М. Бурачек
Дніпро поблизу Києва

І. Марчук
Пробудження

* В рубриці "Познайомтеся" представлені ілюстрації митців, чиї імена і твори згадуються в іграх і вправах цього посібника.

4. Розповідь мистецтвознавця

Розгляньте уважно 12 ілюстрацій картин відомих художників на с. 8–9 і спробуйте визначити, про які з них розповідається в текстах на с. 10–11.

1.

2.

3.

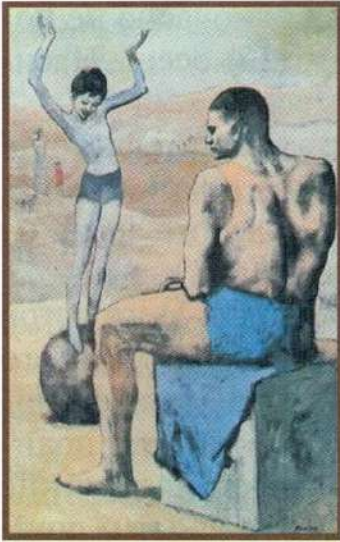
4.

5.

6.

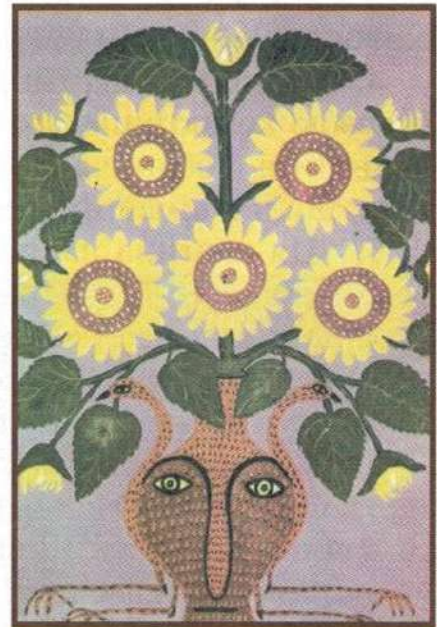
7.

8.

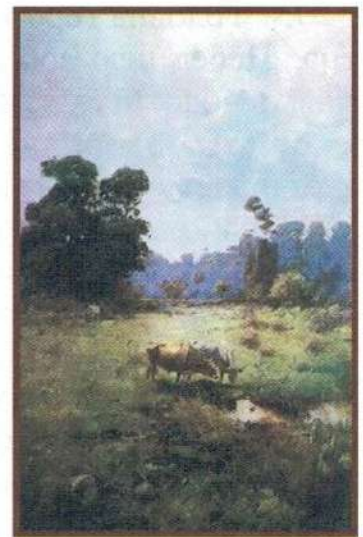
9.

10.

11

12.

1. “На картині ми бачимо квіти й плоди, таке в природі одночасно не побачиш, як і важко уявити, зустріч в одному місці весни, літа й осені. Насичені природні кольори роблять картину привабливою, живою”.

2. “Світлий, яскравий сонячний день. Центральна постать багатофігурної композиції картини — молода жінка, що завзято і натхненно працює. Гарячий, насичений колорит полотна посилює вогненні барви золотого зерна на першому плані. Твір передає настрій радості життя і свята праці”.

3. “Не багато картин у Росії мають таку славу, як це полотно. Його автор наважився відкрити незвичайну виставку лише одного цього твору. До того ж при штучному освітленні, з наглухо зачиненими вікнами. Це була експозиція, яка доводила до нестями петербуржців: довгі черги бажаючих подивитись її вишикувалися на вулиці Морській і запекло сперечалися, чи не заховав художник за полотном ліхтар. Ані звичайні глядачі, ні видатні поціновувачі високого мистецтва не могли збагнути, яким чином можна зробити так, щоби місяць світив наче справжній. Навіть колеги по пензлю дорікали живописцю, що він використав незвичайні фарби”.

4. “Жанр цієї картини можна зазначити як побутовий. Класична за побудовою композиція вражає своєю природністю та оригінальністю. Досить здивитися в обличчя її героїв та їхні постаті, і одразу відчувається мир, злагода, ідилія, сімейний добробут”.

5. “Ця картина написана в стилі рококо. Задум її — єдність усього живого в природі. В центрі полотна ми бачимо фігуру дівчини, яка вишукано і граціозно танцює, перед нею знаходяться її рідні. Обличчя персонажів натхненні й задумливі. Можливо, вони слухають пісню пастушка, музику, яка здатна принести гармонію в усе існуюче в світі”.

6. “Джордж Стаббс. Великобританія. 1780. Напрямок в мистецтві — романтизм. Техніка виконання — емаль. Так підписують цей твір на виставках та в енциклопедіях. Якщо говорити про почуття і враження від даного полотна, то споглядаючи його стає приємно і спокійно, зникає турбота і страх. Спостерігач мимоволі поринає у роздуми, хочеться також відпочити і прилягти в прохолодному затишному куточку природи”.

7. “Головна героїня картини — юна гімнастка. Вона тендітна й безтурботна. Перед нею зображено нерухомого та похмурого могутнього атлета. На цьому полотні художник майстерно відтворив рівновагу й гармонію світу”.

8. “У картині художник на першому плані зобразив поле. Важке, буйне, колосся схилилося під вагою зерна до землі. Живописець відтворює тут, як і в більшості своїх пейзажів, пору дня — полудень. Картина наповнена почуттям спокою й умиротворення — літнє небо, на якому повільно плывуть хмарки, велетенські сосни, які непорушно стоять посеред поля, і, нарешті, повітря — прозоре, нерухоме, застигле”.

9. “Трьох головних героїв художник зобразив у центрі картини. Різкий вітер розриває їхній одяг, куйовдить волосся, збиває з ніг. Але вони навіть не зважають на холод: втома від непосильної праці поглинає повністю їхні відчуття”.

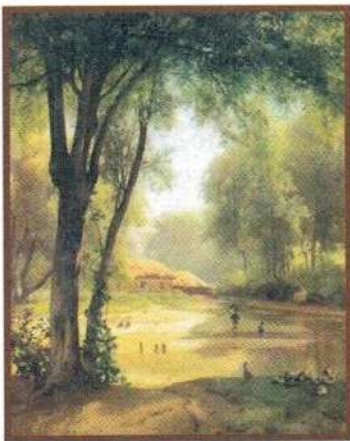
10. “Які привітні квіти, вони немов усміхаються до нас. Деякі тягнуться догори, а інші похилилися дододолу. А он внизу, придивіться, два довгошії

птахи, мов дозорці, охороняють сонячний букет. Вони здаються дивовижними істотами фантастичного світу”.

11. “Більше десяти років подарував художник роботі над одним із найкращих своїх полотен. Картині передували чисельні етюди степового придніпровського пейзажу, вивчення типів і характерів того далекого часу, одягу персонажів. Кожна постать на картині змальована колоритно і неповторно: усмішка, жест, статура героїв. Здається, на полотні відображені усі різновиди сміху: від громового до стриманого. Хтось вхопився руками за боки, хтось застиг із розкритим ротом, у іншого аж сльози з’явилися на очах. І хоч ми не можемо чути, про що говорять персонажі, все ж нам весело та смішно”.

12. “Одне з найкращих полотен українського пейзажного живопису. Витончена злагодженість колориту дозволяє відчутти легкість простору, музичність, поетичність пейзажу. Цей краєвид наповнений свіжістю і прохолодою. Природа, люди, тварини — все знаходиться в мирі, спокої, злагоді. Придивіться і відчуйте це”.

Познайомтесь

В. Орловський
Затишшя

Леонардо да Вінчі
Мадонна Бенуа

К. Айвазовський
Буря

М. Делакруа
Портрет з дочкою

Д. Рейнолдс
Сестри Уолдгрейв

Н. Денисова
Півонія

5. Жанри образотворчого мистецтва

Жанр в образотворчому мистецтві визначається за темою, змістом, характером, формою зображеного. Чи вмієте ви визначати жанри образотворчого мистецтва?

Пропонуємо вам прочитати на зелених картках визначення різних жанрів і вибрати із карток жовтого кольору назви, які їм відповідають. Відповіді запишіть як комбінації цифр і букв.

Такі картки виготовте на окремих аркушах і грайте в цю гру, як в лото.

3. Зображення конкретної людини або людей

3. Батальний

6. Відображення повсякденного життя людини

Є. Побутовий

2. Твір, присвячений зображенню моря

Б. Анімалістичний

5. Зображення речей, що оточують людину в реальному житті

4. Зображення відомих людей, їхнього життя, подій минулого та сучасності

А. Міфологічний

Ж. Натюрморт

Д.пейзаж

7. Жанр, який відображає військові події та військове життя

8. Основним об'єктом зображення цього жанру є природа

Е. Історичний

В. Марина

9. Цей жанр про явища природи, про богів, героїв, уявних істот

1. Зображення тварин

Г. Портрет

6. Знайомі твори образотворчого мистецтва

Для проведення цієї гри потрібно виготовити два однакових комплекти по 20 карток. На 10 із них написати перше слово із назви твору мистецтва, на інших — його продовження.

Кожній команді треба перемішати всі картки свого комплекту і роздати порівну учасникам гри. Гру команди розпочинають одночасно. Один гравець кладе на стіл картку з початком назви, а той, у кого є картка з продовженням назви, поміщає її поруч. Перемагає та команда, яка першою викладе всі назви творів мистецтва.

“Місячна ніч ...

“Кобзар ...

“Дівчина на ...

“Дівчина з ...

“Нестор — ...

“Козача ...

Пам’ятник
Лесі ...

“Іспанська ...

“Лірник ...

“Дев’ятий ...

... літописець”

... жінка”

... з пово-
дирем”

... вал”

... на Дніпрі”

... на шляху”

... персиками”

... кулі ”

... Українці

... левада”

7. Четвертий зайвий

У кожній запропонованій групі знайдіть зайву назву і поясніть свій вибір.

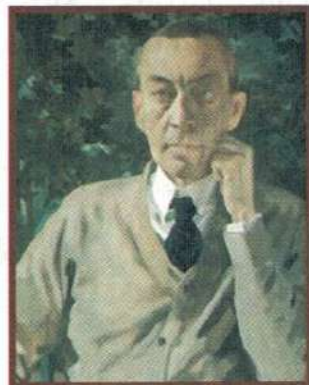
У цю гру краще грати колективно, щоб було з ким обміняти враженнями і думками.

1. а)

Т. Шевченко
Автопортрет

б)

К. Сомов
Портрет
С. Рахманінова

в)

К. Брюллов
Автопортрет

г)

А. Дюрер
Автопортрет

2. а)

К. Моне
"Дама в саду"

б)

К. Білокур
"Квіти, яблука
і помідори"

в)

Г. Черніченко
Блюдо

г)

Д. Левицький
Портрет невідомої в блакитній сукні

3. а)

Т. Демченко
Куманці

б)

Я. Мацієвський
Бик

в)

Л. Позен
"Лірник
з поводитирем"

г)

Г. Верес
Тканина
"Мамина вишня"

4. а) олівець, б) пензлик, в) фломастер, г) штихель.

5. а) Т. Яблонська, б) Т. Голембієвська, в) С. Васильківський, г) К. Білокур.

8. 19 знайомих і незнайомих термінів

Обведіть в цій таблиці 19 термінів по вертикалі та горизонталі і згадайте їхнє тлумачення. Майте на увазі, що деякі слова перетинаються. За необхідності зверніться до “Словничка”.

В	І	З	Е	Р	У	Н	О	К
Г	Е	Р	Б	О	Л	І	Ф	А
Е	С	К	І	З	Ш	М	А	Р
Т	У	Ш	С	Е	Т	Ф	Я	Т
Ю	Н	П	Е	Т	А	А	Н	И
Д	І	О	Р	А	М	А	С	Н
Т	І	Н	Ь	Т	П	О	З	А
С	Т	А	Т	У	Е	Т	К	А

9. Тренуй зорову пам'ять

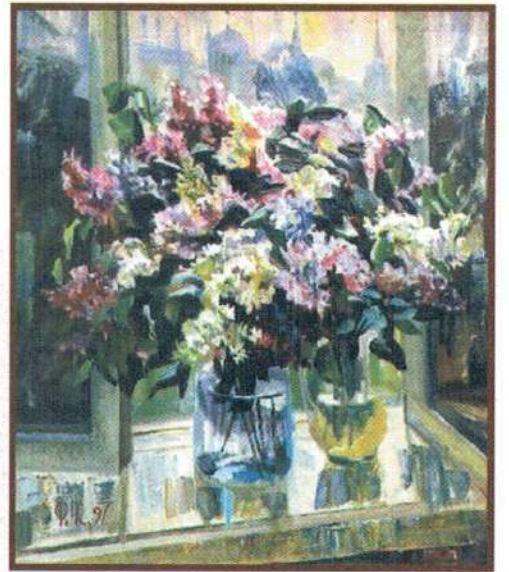
Розгляньте репродукції запропонованих картин, відчуйте їх настрій і запам'ятайте свої враження. Пропонуємо виконати такі завдання:

1. Знайти в додатку відповідні назви і прізвища художників цих творів.
2. Визначити жанри картин.
3. Назвати по пам'яті ці картини і їх авторів.

I. Українські художники

1.

2.

3.

4.

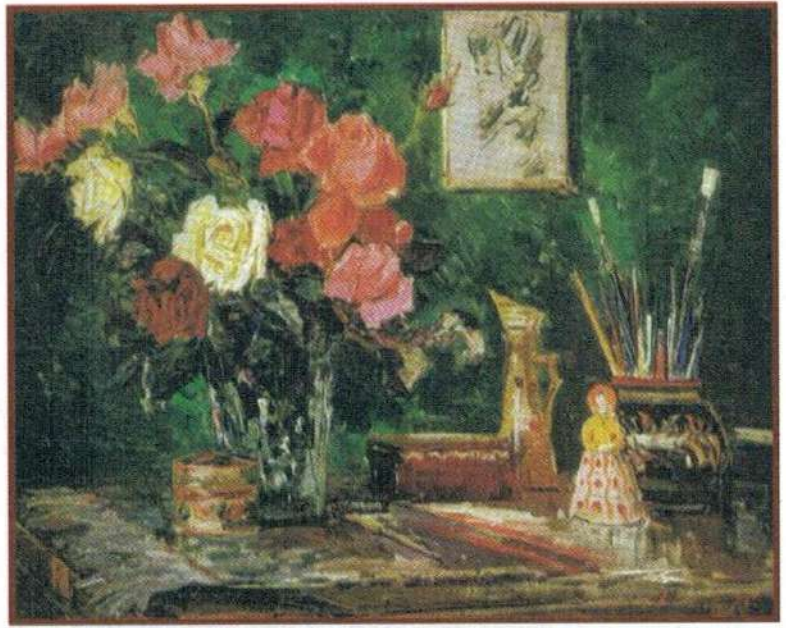
5.

6.

7.

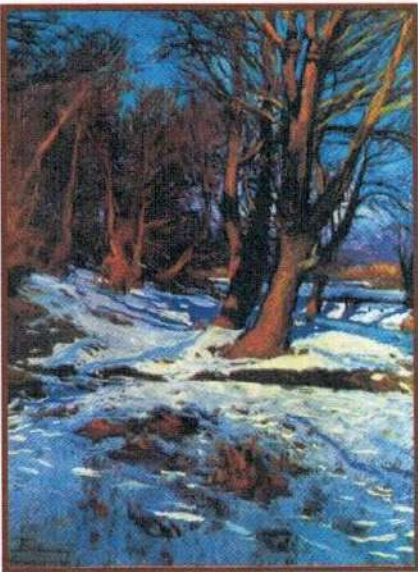
8.

9.

10.

11.

12.

Додаток:

1. Микола Самокиш. «Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким».
2. Микола Івасюк. «В'їзду Богдана Хмельницького в Київ».
3. Іван Боровиковський. Портрет Івана Котляревського.
4. Сергій Васильківський. «Захід сонця над озером».
5. Марія Башкирцева. «В студії Жюльєна».
6. Тарас Шевченко. «Циганка-ворожка».
7. Федір Кравчук. «Бузок на вікні».
8. Микола Пимоненко. «Квочка».
9. Андрій Коцка. «Гуцулка».
10. Сергій Шишко. «Троянди на столі».
11. Всеволод Каверін. «Телята».
12. Йосип Бокшай. «Зима».

II. Зарубіжні та українські художники

Підказка: **Пейзаж** — жанр образотворчого мистецтва, який присвячений краєвиду, він має такі різновиди: історичний, міський, парковий, індустріальний, марина. Це залежить від того, який куточок природи чи міста художник зображає.

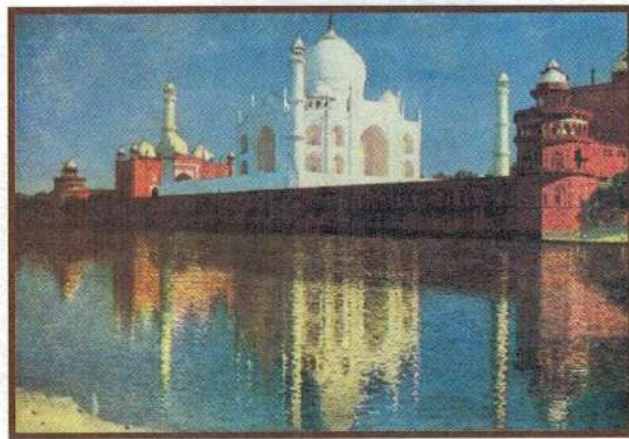
1.

2.

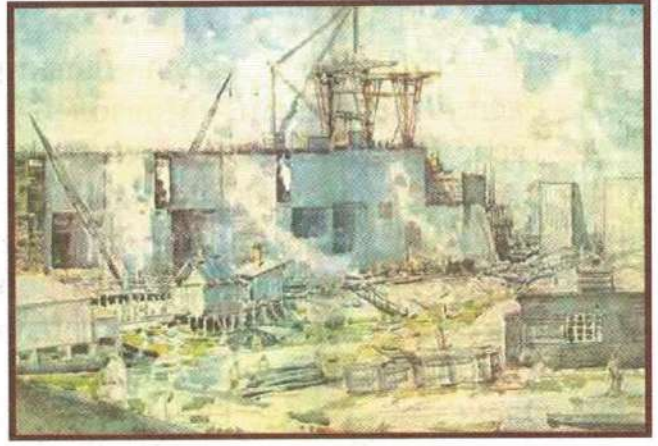
3.

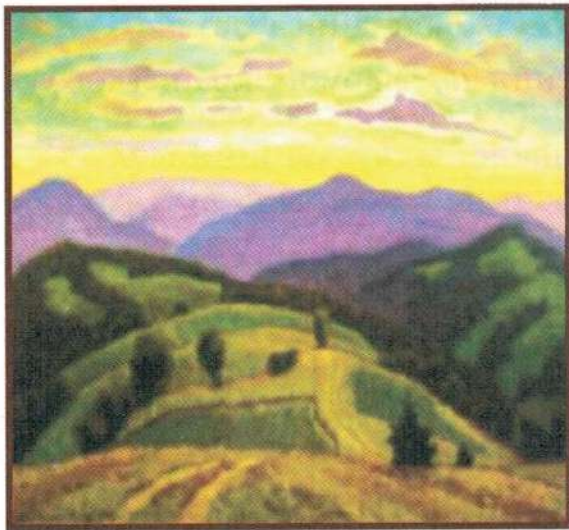
4.

5.

6.

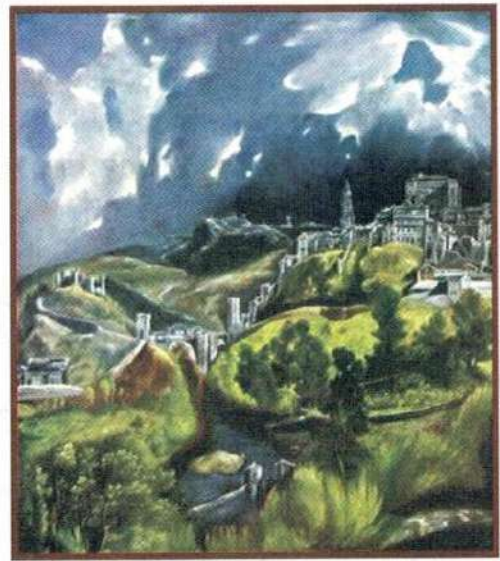
7.

8.

9.

10.

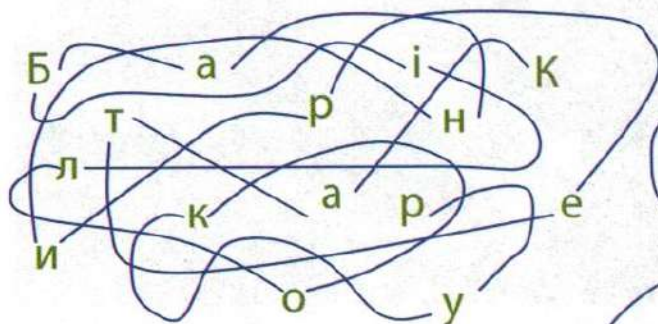
Додаток:

1. Джозеф Тьорнер. «Голландські рибальські човни, застигнуті бурею».
2. Василь Верещагін. «Мавзолей Тадж-Махал в Агрі».
3. Тарас Шевченко. «Шхуни біля форту Кос-Арал».
4. Дієго Веласкес. «Краєвид Сарагоси».
5. Михайло Романишин. «Тихий вечір».
6. Олексій Шовкуненко. «Дніпробуд».
7. Ель Греко. «Вид Толедо в грозу».
8. Ігор Грабар. «Відтала доріжка».
9. Олександр Бенуа. «Версаль».
10. Никифор Дровняк. «Місто».

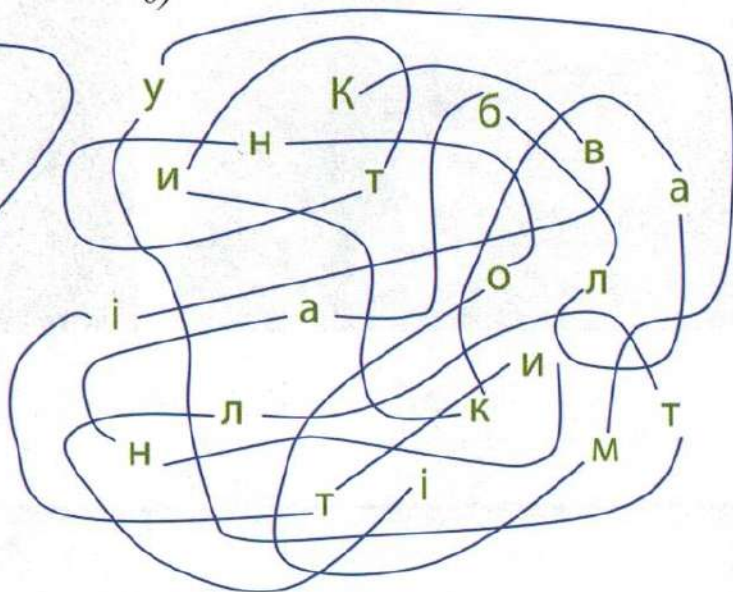
10. Від букви до букви

1. Прочитайте прізвище (а) і назву картини (б) відомої української художниці.

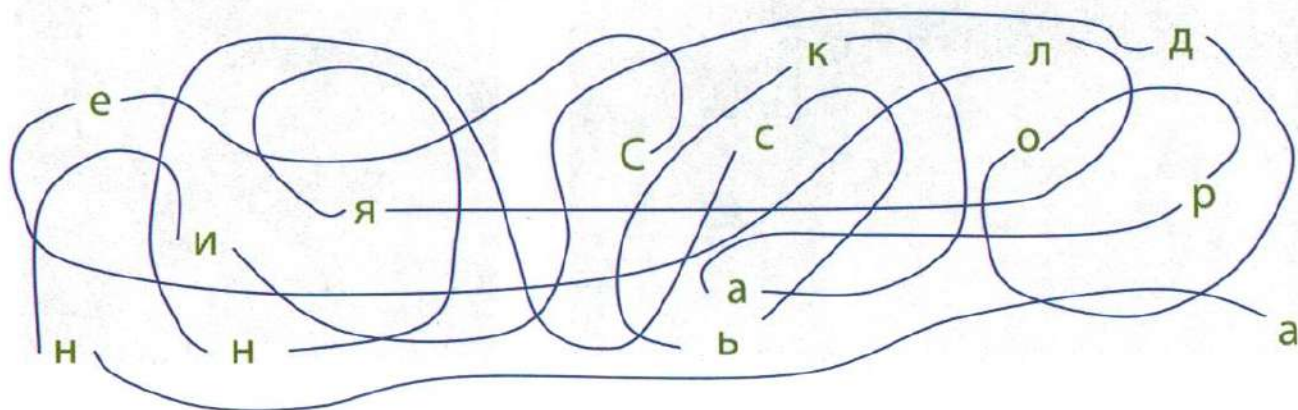
а)

б)

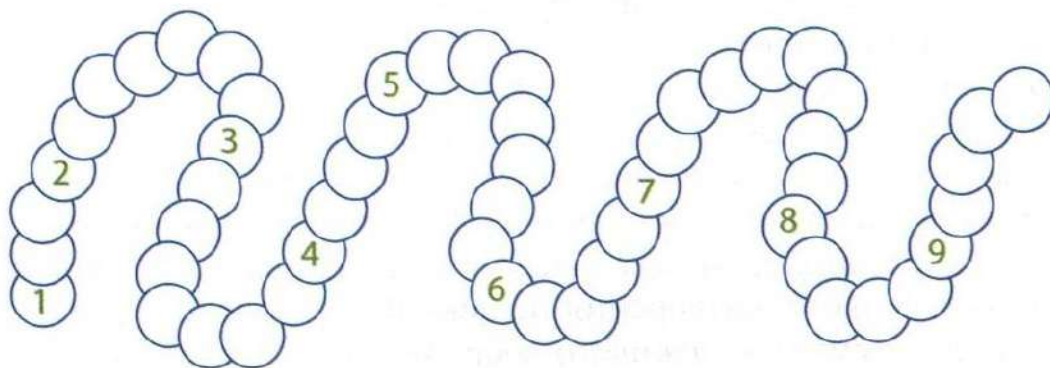

2. Прочитайте назву картини Т.Г. Шевченка.

11. Чайнворд “Ланцюжок із 9 слів”

Підказка: **Чайнворд** — це ланцюжок слів, в якому остання буква кожного слова є початком наступного. Значення цих слів подано окремо.

1. Погрудне портретне зображення людини в скульптурі.
2. Пристосування для багаторазового повторення фігури чи орнаменту.
3. Геометрична фігура, її гармонійні пропорції використовувались в архітектурі Стародавнього світу та Середньовіччя.
4. Художній текстильний виріб із різнобарвними візерунками, слугує для прикраси та утеплення приміщень.
5. Твір невеликого розміру, є прикрасою для житла.
6. Прикраса для одягу людини із скла, каменю, металу, якому приписують здатність відвертати хвороби і зло.
7. У античній міфології муза танців і хорового співу, на зображеннях молода дівчина із лірою в руках.
8. Зошит для малюнків, фотографій.
9. Культурно-просвітницький заклад, в якому зберігаються і вивчаються твори мистецтва.

12. Це просто

Вставте в дужках такі дві букви, які в сполученні із складами допоможуть створити терміни образотворчого мистецтва (див. словничок, с. 57).

МАЗ _____
ВІН _____
ВІЗЕРУН _____
ЗАМ _____

(..)

13. Розсипані картки

I етап: Визначити 8 запропонованих нижче термінів і знайти їхні назви на голубих картках.

1. Лінія, що виконується одним рухом руки.
2. Митець, який пише картини.
3. Обрис форми предмета.
4. Скульптурне зображення на площині.
5. Вироби з тонкої кераміки, які покриті глазур'ю.
6. Вирізана з паперу чи намальована однотонна фігура або предмет.
7. Платівка з картону, металу тощо, у якій прорізано малюнки, літери, цифри для їх швидкого відтворення на певній поверхні.
8. Важливий елемент художнього зображення, який допомагає показати об'ємні форми.

КОНТУР

ТРАФАРЕТ

СИЛУЕТ

ТІНЬ

ФАЯНС

ШТРИХ

ХУДОЖНИК

РЕЛЬЄФ

II етап: А тепер потрібно покласти картки таким чином, щоб остання буква попереднього слова була літерою наступного. Це завдання слід виконати за 1 хвилину. Перевір свою вправність.

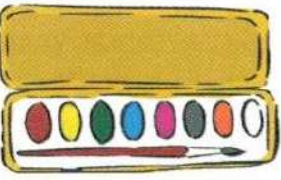
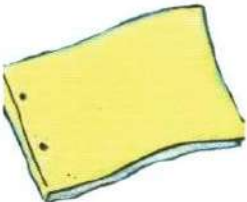

14. Українські художники

Прочитайте прізвища:

к	а	К	о	ц						
л	і	д	е	Е	р					
С	а	к	и	ш	м	о				
к	о	в	е	н	К	р	и			
н	и	Р	о	ш	и	н	м	а		
с	ь	к	и	й	л	о	в	О	р	
Т	р	у	с	ь	к	и	й	т	о	в

Підказка: слід переставити або поміняти місцями склади.

15. Піраміда з малюнками

16. Криптограма “Цікава забава”

Підказка: Криптограма — напис, зроблений спеціальним умовним шрифтом: цифрами, буквами, знаками. Даний текст розгадують за допомогою зашифрованих слів, до яких додаються їхні визначення або малюнки. Букви за поданими числами в цих словах переносяться у клітинки головного зашифрованого тексту.

1	2	3	4	5	6	3

Дізнатись, яке слово тут зашифровано допоможуть такі 3 малюнки:

1.

2	5	6	5

2.

7	9	15	4	5

3.

1	14	3	10	8	16	11

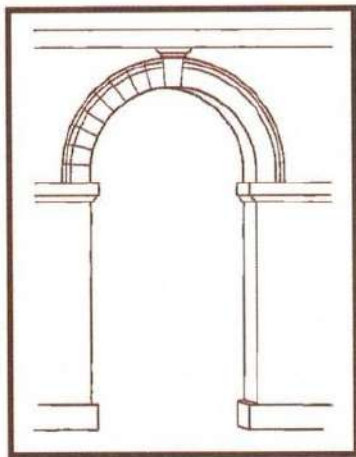
17. Із словника образотворчого мистецтва

I варіант (у визначеннях):

1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									

1. Архітектурна деталь, яка перекриває простір між двома стінами.
2. Укріплене житло феодала, яке зводили на підвищеній місцевості.
3. Вертикальна кругла опора споруди.
4. Розписане яйце.
5. Візерунок, який складається з ритмічно упорядкованих елементів (рослин, геометричних фігур), призначається для оздоблення прикраси різноманітних предметів.
6. Жанр образотворчого мистецтва.
7. Галузь графіки, в якій за допомогою засобів перебільшення певних рис образу досягається викривальний комічний ефект.
8. Різновид декорування виробів візерунками із шматочків металу, дерева, кераміки, каміння та ін.

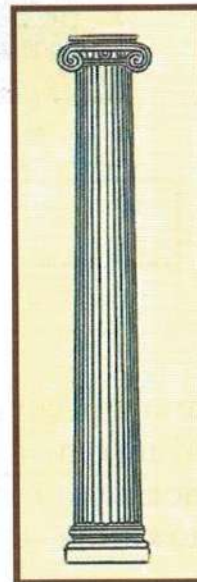
II варіант (у малюнках):

1.

2.

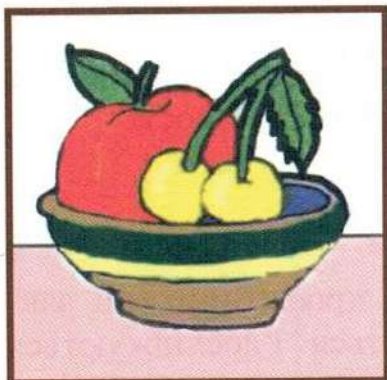
3.

4.

5.

6.

7.

8.

18. Криптограма “Живописець і педагог”

3	9	5	10	2	15	7

Тут зашифровано прізвище українського живописця і педагога, засновника Рисувальної школи в Києві, яка відіграла важливу роль у розвитку образотворчого мистецтва і художньої освіти в Україні (тут ви бачите відому картину цього художника — “Портрет дівчини в червоному капелюсі”).

3	10	13	7	15

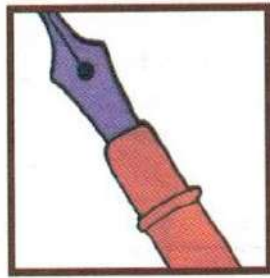
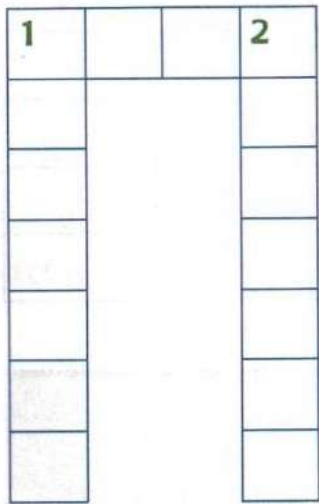
 Накладання фарби легким дотиком пензля.
2	5	1	4	6

 Галузь графічного мистецтва, що відтворює літери засобами художньої виразності.
3	9	13	8	11

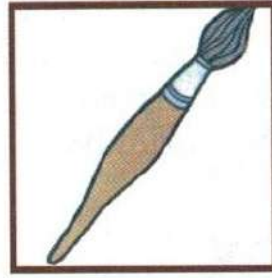
 Культурно-навчальний просвітницький заклад, в якому зберігаються і досліджуються твори мистецтва.

19. Три кросворди в малюнках

№ 1

1.

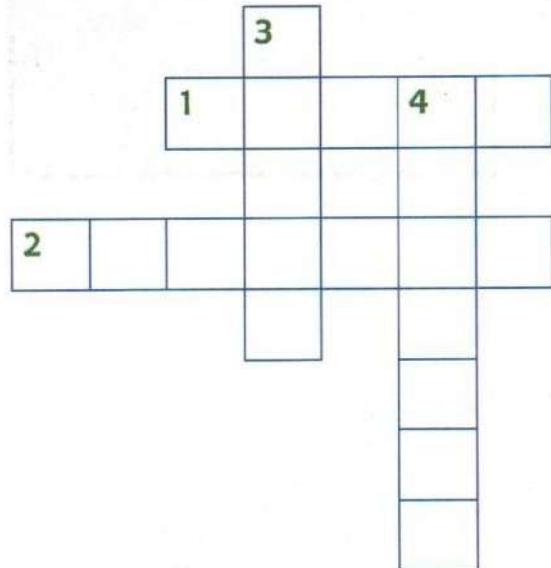

1.

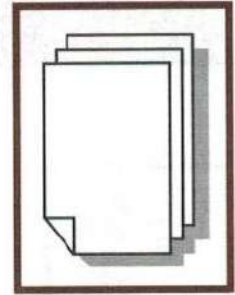

2.

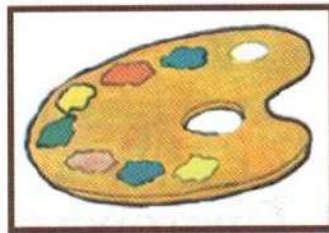
№ 2

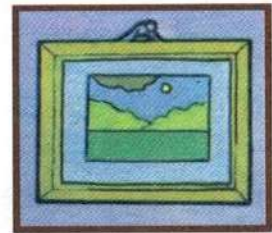
1.

3.

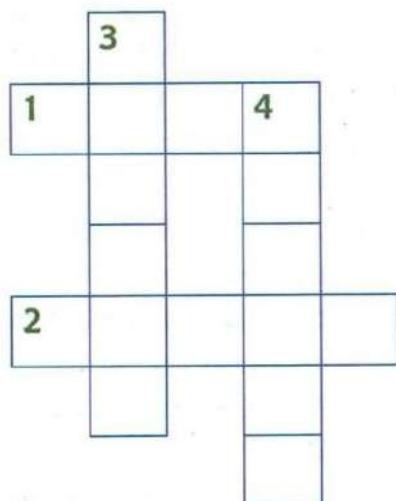

2.

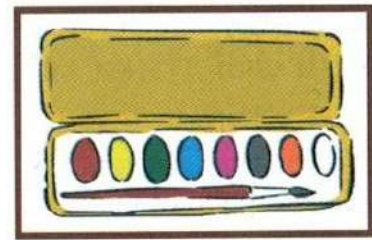

4.

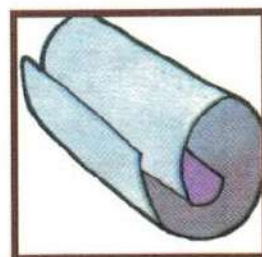
№ 3

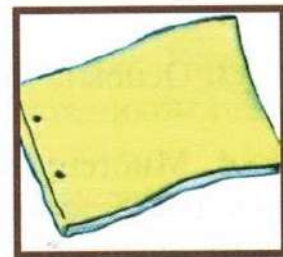
1.

2.

3.

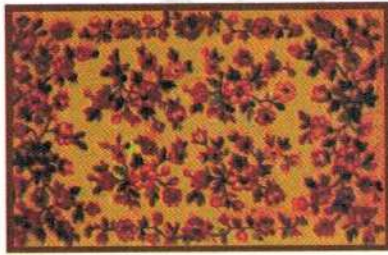

4.

20. Кросворд у малюнках “Прикраса”

Якщо ви правильно впишете по горизонталі відгадані слова, то прочитаєте у виділеній колонці назву прикраси на брошках, медальйонах, яку виготовляють із вирізьбленого каменю-онікса, агата або сардонікса.

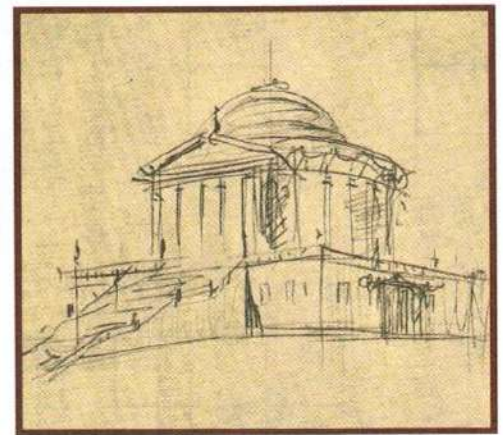
1					
2					
3					
4					
5					

1.

2.

4.

3.

5.

21. Ораторська хвилинка

Ця гра колективна, ви можете грати в неї навіть удвох. Прочитайте, подумайте і за хвилину висловіть свої міркування відповідно до обраної фрази котрогось із відомих діячів культури про мистецтво. Намагайтесь формулювати свої думки коротко, зрозуміло, лаконічно, цікаво.

1. Живопис спричиняє особливі емоції, які не може спричинити ніяке інше мистецтво. Ці враження створюються певним порядком кольорів, грою світла і тіні, загалом, тим, що можна було б назвати музикою картини.

Е. Делакруа, французький художник

2. За наставницю собі я взяв природу, вчительку всіх вчителів.

Л. да Вінчі, італійський художник

3. Основна мета всіх мистецтв — справляти враження на розум і почуття.

Д. Рейнольдс, англійський живописець

4. Мистецтво не іграшка, яка розважає, і не нянька, яка розповідає зворушливі історії. Воно на рівні з наукою — нібито два крила, за допомогою яких людство піднімається все вище над тваринним світом.

Б. Прус, польський письменник, публіцист

5. Мистецтву загрожують два чудовиська: художник, який не є майстром, і майстер, який не є художником.

А. Франс, французький письменник

6. Простота, правда і природність — ось три великих принципи прекрасного у всіх творах мистецтва.

Х. Глюк, німецький композитор

7. Досконала ваза ніколи не виходила із рук поганого майстра.

Японська народна мудрість

8. Якщо ти не відчуваєш краси квітів, якщо ти не цінуєш дружби і якщо тебе не тішать пісні — ти хворий, тебе треба лікувати.

Арабська народна мудрість

9. Кожного дня потрібно послухати хоч одну пісню, подивитись на гарну картину і за можливості прочитати хоча б який-небудь вислів.

І.В. Гете, німецький поет

10. Якби з дитинства я не полюбив музику, то ніколи не став би художником.

С.Т. Коньонков, російський скульптор

11. Найголовніше завдання художника — розбудити бажання людей бути кращими. Звідси відповідальність художника за своє мистецтво — відповідальність перед сучасниками, отже, перед майбутнім.

К. Федін, російський письменник

12. Життя не ті дні, що минули, а ті, що запам'ятались.

П. Павленко, російський письменник

13. У будь-якого мистецтва є два відступи від шляху: непристойність і штучність.

Л. Толстой, російський письменник

14. Живопис, музика, література, які вирости із казки, дозволяють нам зберегти і розвинути свій світ почуттів, здатність дивуватися не тільки в дитинстві, а й у поважному віці.

О. Дусавицький, психолог

15. Задум художника має народитися з душевної потреби, з необхідності поділитися тими почуттями, які його схвилювали.

Т. Яблонська, народна художниця України

16. Художник через стан природи має досягти психологічного розкриття образів, передати внутрішній світ баченого.

М. Романишин, народний художник України

17. Мистецтво — це безмежність, де немає і не може бути зупинки.

І. Марчук, народний художник України

18. Пейзаж — це музика або елегія природи, підслухана художником і перекладена на мову кольорів.

М. Бурачек, художник

19. У кожній крапочці, у кожній лінії я бачу заворожливу таїну світу.

Н. Денисова, художниця

22. Інтерв'ю біля картини

Ця гра-вправа допоможе вам дізнатися про найвидатніші твори мистецтва, їхніх авторів, зрозуміти мову і секрети зображувальних засобів образотворчого мистецтва, гру кольорів, ліній, плям, світлотіней.

Леонардо да Вінчі (1452–1519)

Один із найвидатніших італійських художників епохи Відродження, визначний вчений, мислитель, математик, механік, інженер-винахідник. Народився на околицях маленького міста Вінчі (тому і звать його Леонардо да Вінчі). Змалечку його вабили закони будови Всесвіту, він спостерігав і вивчав небесні світила та закономірності їхнього руху, гори і причини їхнього виникнення, живі організми та їхню будову. В чотирнадцятирічному віці батько віддає його навчатись у майстерню відомого художника Андре дель Верроккьо в місті Флоренція, і незабаром Леонардо випереджає багато в чому своїх товаришів, і навіть вчителя. Та він продовжує навчатись. “В наставниці собі я взяв природу, вчительку всіх вчителів”, — писав він про свою роботу. В основі його реалістичного мистецтва полягає використання знань анатомії людини, законів перспективи, світла і тіні тощо.

“Мона Ліза” (“Джоконда”)

1. Кого зображено на портреті?
2. Розкажіть, який настрій у героїні картини. Чому саме такий?
3. Що ви бачите на другому плані картини?
4. Яку роль у картині відіграє світлове вирішення?
5. Як ви думаєте, яке призначення цього твору?

Відповіді:

1. На портреті зображено багату городянку Мону Лізу. Її погляд і постава випромінюють спокій. Вона уважно дивиться просто на нас, ледь посміхаючись.
2. З картини на нас дивиться молода жінка. Її обличчя наповнене спокоєм людини, яка любить життя, про це свідчать горда осанка та вільно складені

руки. Але вдивімося уважніше в риси обличчя Мони Лізи: очі замріяно журливі, губи щільно стиснуті, ніби приховують усмішку чи тамують печаль. Але дивиться вона на світ без страху навіть із зацікавленням людини, яка пізнала красу оточуючого світу. Для портрета Леонардо обрав момент ще невизначеного руху. Здається, що у Мони Лізи видно пульсуючу під шкірою кров — цього художник домагався застосуванням багаторазових тонких шарів рідких прозорих фарб, які просвічуються одна крізь одну, даючи враження теплоти і життєвості тіла.

3. На другому плані картини можна побачити скелі, гори, гладінь ріки, а за місточком — водоспад. На тлі цього чарівного пейзажу Мона Ліза здається ще ніжнішою і загадковою.

4. Кольори і світлове рішення картини передають відчуття вологи у повітрі, створюють рельєф форм, передають міміку обличчя, підкреслюють складний душевний стан героїні.

5. Цей твір призначений показати внутрішній світ людини, її характер, емоції. Щоб зосередити увагу глядачів на психологічній характеристиці образу Джоконди, Леонардо не акцентує уваги на одязі героїні, вона вбрана в просту сукню.

Невідомий автор

В I половині XVI ст. в Антверпені, одному із важливіших центрів Нідерландів та першому торгівельному місті Європи того часу, працював дивовижний художник. Його не приваблювали складні сюжетні композиції, драматичні колізії, сильні емоції. З рідкісною сталістю він писав невеликі картини з напівфігурними зображеннями молодих жінок, які збувають своє дозвілля за читанням, розмовою, бесідою, музикою. Ім'я цього живописця не збереглося, тому він увійшов в історію мистецтва як "Майстер жіночих напівфігур".

"Музикантки"

1. Хто і як зображений на цій картині?
2. Розкажіть, що роблять герої картини.
3. А на яких інструментах грають музикантки?
4. Придивіться, яку за характером музику виконують героїні картини. Чому так вважаєте?
5. Як зобразив героїнь картини художник?
6. Що вам сподобалось, на що звернули увагу, чому?

Відповіді:

1. На картині зображені три молоді дами. Одна із них сидить, а дві стоять на другому плані.
2. Дві героїні картини грають на музичних інструментах, а третя — співає, тримаючи в руках ноти.
3. На флейті грає дама, яка сидить, а на лютні — та, яка стоїть.
4. Музика, яку виконують героїні картини, ніжна, стримана, це відчувається з виразу жіночих облич. Молоді дами спокійні, уважні, умиротворені. Здається, вони не вперше виконують цей твір.
5. Очі всіх трьох жінок опущені, вони звернені до нот.
6. Юні та тендітні музикантки зображені з любов'ю. Розсіяне світло, проникаючи із візерунчатих вікон, освітлює ніжні обличчя. Чарівність цієї картини — в красі колористичної гами і м'якого сйва фарб.

Караваджо да Мікеланджело (Меризі да Караваджо) (1573–1610)

Видатний італійський живописець реалістичного напрямку Мікеланджело Меризі був названий Караваджо за місцем свого народження в містечку Караваджіо поблизу Мілана. Саме тут він познайомився і зацікавився живописом. Наприкінці XVI ст. майбутній художник переїхав до Риму з метою серйозно зайнятися живописом. Не маючи вчителів, Караваджо створює свій власний стиль у малярстві, майстерно використовуючи різкі контрасти світла і тіней. В свої полотна живописець вводить побутові сюжети з життя звичайних людей, красивих своєю правдивістю та природністю. Зрештою Мікеланджело да Караваджо став основоположником напрямку в стилі бароко в європейському малярстві. Його творчість справила великий вплив майже на всіх художників подальшого часу.

“Лютняр”

1. Яким бачите ви на картині лютняра?
2. Яку за характером музику виконує юнак?
3. Що художник особливо виділив в картині? Що він цим хотів сказати?
4. Придивіться, які музичні інструменти зобразив на картині художник.
5. Подумайте, чи вміє юнак грати на лютні.
6. Як ви гадаєте, чому на картині поруч із музичними інструментами зображено букет квітів?
7. На вашу думку, якій порі року відповідає сюжет картини.
8. Який настрій викликає у вас ця картина?

Відповіді:

1. Молодий музикант дивиться на нас великими задумливими чорними очима, ледь здійнявши густі брови; повні губи, ніби наспівують улюблену пісеньку. Густе чорне волосся зав'язане широкою стрічкою, а красиві ніжні руки перебирають струни лютні.

2. Музика, яку виконує лютняр, мелодійна, тиха, плавна, не передбачає складних віртуозних пасажів. Мелодія заворожує музиканта, про це свідчить нахил його голови, напіввідкритий рот, вираз очей, що замріяно дивляться повз глядачів.

3. Споглядаючи картину, одразу помічаєш світло, що ллється з високого вікна. Воно висвітлює і квіти у вазі, і фрукти, і ноти на столі, і музичні інструменти, а особливо — натхненне обличчя лютняра. Здається, ніби музика опромінює весь навколишній простір, вона мелодійна, щира, мрійлива.

4. На картині зображено лютню, яку тримає в руках музикант, на столі знаходиться скрипка, смичок та відкриті ноти.

5. Так, молодий музикант вміє грати на лютні. Його права рука звичним жестом перебирає струни, великий палець лівої руки знаходиться під грифом, а інші пальці напівзігнуті і покладені на струни перпендикулярно до грифа. Верхня частина самого грифа за усталеними правилами гри на струнних інструментах знаходиться на рівні плеча.

6. Зображений букет квітів на столі свідчить про те, що лютняр любить все красиве — він поетична особистість.

7. Зважаючи на те, що на столі знаходиться букет квітів, стиглі груші в тарілці, а також яскраве сонце, що зазирає до кімнати, надворі — тепла осінь.

8. Дивлячись на твір Караваджо “Лютняр”, стає спокійно та тихо на душі, складається враження, що ти знаходишся в усамітненому місці і ніби чуєш свою улюблену мелодію. А врівноважена постать юного музиканта, котрий поволі перебирає струни лютні, створює атмосферу умиротворення і рівноваги усього суцього.

Рембрандт Харменс ван Рейн (1606–1669)

Видатний голландський художник Рембрандт народився в Лейдені і дуже рано виявив схильність до живопису. Недовго провчившись в Лейденському університеті, молодий маляр повністю присвятив себе мистецтву. Найкращим його учителем було життя: він допитливо вглядався в навколишній світ, спостерігав за мімікою і жестами оточуючих його людей, вивчав ефекти освітлення. Писав художник олійними фарбами, олівцем, пером, а також досконало володів технікою офорту. Після переїзду в Амстердам зростає кількість замовників на його картини, адже він перевершує своїх товаришів по пензлю живістю написання людських облич, напрочуд вишуканим відтворенням особливих деталей одягу та предметів вжитку. Маляр зазвичай вражав сучасників сміливістю і новітністю своїх задумів, прагнучи до все більшої художності та майстерності у відображенні дійсності.

“Повернення блудного сина”

1. А чи знаєте ви, з якого першоджерела взято сюжет для цієї картини?
2. Що ви бачите на картині?
3. Придивіться, що в цій картині є головним. Як ви це зрозуміли?
4. Що саме допомагає зрозуміти в картині її зміст та ідею?
5. Єдиною фігурою на картині, яку глядач бачить зі спини, є постать блудного сина. Подумайте, чому?
6. Чи знаєте ви, де зберігається це полотно?

Відповіді:

1. Сюжет для картини взято із євангельської притчі, в якій йдеться про повернення додому блудного сина, що мандрував по світу у пошуках кращого життя, так і не знайшовши його.

2. На першому плані картини, на порозі дому, стомлений і виснажений блудник у лахміттях. Він опустився навколішки перед старим батьком і притулюється до його ніг. Мабуть, він давно не відчував тепла і співчуття. А батько лагідно торкається руками сина і притискає його до себе.

3. Картина навіює спокій, мир, угамування тривог і найкращі сподівання, тому батько так турботливо схилився над сином і ніжно поклав руки на його спину. Обличчя батька і фігура сина висвітлені, саме це і є найголовнішим у картині.

4. Серед персонажів картини помітно виділяється фігура праворуч — чоловік у червоному плащі. Його обличчя подібно до головних фігур полотна також висвітлено. Саме ця постать об'єднує персонажів картини. Уважно і співчутливо спостерігають вони за драматичною сценою зустрічі. У глибині полотна видніється постать жінки, обличчя якої вихоплено із темряви нечіткою плямою. Може, це мати блукальця. Вона безмовно і зворушливо переживає момент повернення сина.

5. Син знеможено упав на коліна перед старим батьком. Він спокутує провину перед старим за довгі роки хвилювання і самотності. Його голова оголена, взуття стоптане та подерте, а ноги поранені й розбиті — безліч доріг йому довелося пройти, безмежно страждати, зносячи приниження та зневагу. Це зображено настільки майстерно, що нам і не треба бачити обличчя блудного сина — все зрозуміло без слів.

6. Картина “Повернення блудного сина” зберігається в Ермітажі в Санкт-Петербурзі.

Тропінін Василь Андрійович (1776–1857)

Російський живописець і рисувальник, народився у сім'ї кріпаків. Як вільний слухач протягом п'яти років відвідував Санкт-Петербурзьку академію мистецтв. Тривалий час жив на Поділлі (зараз Вінниччина). У 1823 році був звільнений із кріпацтва і оселився у Москві. З особистого визнання самого Тропініна, Україна сприяла зростанню його майстерності. Твори Тропініна прості, щирі, наповнені глибоким гуманізмом. Впродовж життя художник створив понад сімсот робіт, здебільшого портрети сучасників: людей відомих і незнаних, багатих і бідних, мандрівників та військових, городян та селян. Полотна цього художника відзначені теплими барвами, м'яким світлом, насиченим колоритом.

“Мереживниця”

1. До якого жанру образотворчого мистецтва належить ця картина?
2. Чи обізнана дівчина зі своєю справою?
3. Яке приладдя для плетіння мережива використовує героїня картини?
4. Чи поспішає дівчина закінчити роботу?
5. Подумайте, до якого прошарку населення належить мереживниця.
6. Розкажіть, як мереживниця дивиться на того, хто перед нею.

7. Який настрій навіює ця картина? Чому виникає такий настрій?
8. Про що ви думаєте чи згадуєте, коли дивитесь на цю картину?
9. А який у вас буває настрій, коли ви займаєтесь творчою справою?

Відповідь:

1. Картина Василя Андрійовича Тропініна належить до жанрового портрета.

2. Дівчина на портреті — спокійна, це видно з виразу її обличчя, їй немає чого хвилюватись, вона знає свою справу. Граціозний поворот фігури, непоспішний жест ніжних рук, в яких вона впевнено тримає нитку і коклюшку, вона навіть може собі дозволити відвернутись на хвилинку від роботи, щоб подивитись на того, хто з'явився зараз перед нею. Її ліва рука, ні на що не спираючись, зупинилась у повітрі з впевненою звичністю.

3. Створюючи мереживо, майстриня використовує підставку, полотно, коклюшки, нитки, ножиці.

4. У жесті рук, повороті голови, погляді дівчини нічого не говорить про поспішність. Навпаки, вона дозволяє собі задивитися на того, хто зараз перед нею, призупинити свою роботу.

5. Якщо уважно придивитись, можна зрозуміти, що героїня картини не дворянська панночка, а кріпосна майстриня. Вбрання її простеньке, але охайне, а на плечах невеличка хустинка. Волосся зачесане назад, щоб під час роботи не спадало і не заважало. Василь Тропінін до 47 років був кріпаком, тому він знав і добре відчував життя простих людей.

6. Героїня на картині Василя Тропініна спокійна, губи зімкнені без напруги, погляд її з зацікавленням зупинився на тому, хто до неї зараз звернувся.

7. Коли дивишся на картину В. Тропініна, стає спокійно, затишно. Миле, спокійне, привітне обличчя героїні усміхнене. В картині все зрозуміло, нічого невизначеного, нічого недоказаного. Художник обрав для цього полотна світлі тони, колорит картини ясний, природний. У рукавах її сукні блакитні і зелені відтінки переливаються на тлі сірого, поруч із ними бузковий шовк хустинки оживає.

8. Коли дивишся на картину “Мереживниця”, думаєш, скільки треба дівчині терплячості, любові до справи. І згадуються вечори, коли мама вишивала рушничок і хотілося довго сидіти і слідкувати за роботою голки, нитки, що створювали яскравий узор із квітів, листочків, колосків.

9. Під час улюбленої справи мені спокійно, цікаво, народжуються все нові та нові ідеї. Улюблена справа дуже часто вимагає від мене уваги, натхнення. Але іноді буває, так захопишся роботою, що і відволіктись немає часу, як у дівчини на картині В. Тропініна “Мереживниця”.

Федотов Павло Андрійович (1815–1852)

Видатний російський живописець, засновник демократичного напрямку у мистецтві. Його картини вирізняються драматизмом, психологізмом і глибоким співчуттям до героїв. Сепії, акварелі та живописні полотна присвячені зображенню життя середнього класу тогочасної Росії. Будучи військовим, П.А. Федотов відвідував рисувальні класи Академії мистецтв. У вільні від служби хвилини молодий прапорщик малював портрети однополчан. Це зробило його відомим серед мистецьких кіл. 1844 року, з виходом у відставку, художник здійснює свою мрію стати професіональним живописцем. Він починає писати жанрові побутові картини у різних техніках. З-поміж знаних творів можна назвати такі полотна: “Новоспечений кавалер”, “Ранок чиновника”, “Вдовиця”, “Гравці” тощо. За картину “Сватання майора” Академія мистецтв присвоїла П.А. Федотову звання академіка.

“Сватання майора”

1. Скільки персонажів зображено на картині? Хто вони?
2. Як художник ставиться до зображеної події?
3. Як П. Федотов зображує наречену?
4. Опишіть відтворений на картині момент.
5. Про що хотів сказати автор картини, змальовуючи kota?

Відповіді:

1. На картині зображено 8 персонажів. На першому плані — схвильована наречена. Поруч із нею знаходиться мамонька в золотистому платті, вона стурбовано зупиняє збентежену дочку. Праворуч від них можна побачити святково зодягнену сваху, котра лукаво посміхається, сповіщаючи господарю про приїзд нареченого. Батько нареченої розгублено посміхається і, хвилюючись, намагається застібнути свій сюртук. Біля столу кухарка, поглядаючи на наречену, готує святковий стіл. За нею видніється стара нахлібниця, яка не може зрозуміти, через що така метушня в домі. Їй намагається все пояснити торговець, вказуючи на двері, де очікувально стоїть спесивий наречений.

2. Якщо уважно поглянути на картину, то відчувається лагідне ставлення художника до кожного із персонажа. Він розуміє, співчуває їм. Його герої — люди із реального життя, із своїми темними та світлими аспектами.

3. Наречена хвилюється, соромиться, про це свідчать рухи тіла і міміка обличчя. Однак вона чекала на прихід майора — одягла, можливо, найкра-

щу сукню, перлове намисто, святково зачесалася. Надзвичайно майстерно вимальовує художник ледь вловимі переходи одного тону кольору в інший на кожній складці легкої тканини її сукні.

4. Військовий офіцер готується до відставки. Майна та статків у нього немає, пенсія незначна, та й в карти, мабуть, програвся. Та він може одружитись із забезпеченою купецькою дочкою. В цій справі йому допомагає сваха. І ось вони в домі майбутньої нареченої.

5. Внизу праворуч на картині Федотов зобразив кошеня. Воно спокійно сидить і вмивається, ніщо його не турбує, не лякає, все навкруги знайоме, звичне.

Айвазовський Іван Костянтинович (1817–1900)

Видатний російський живописець-маринист, майстер морського пейзажу Гайвазовський (прізвище змінив на Айвазовський в 25 років) народився в Феодосії в сім'ї бідного вірменина. В дитинстві служив хлопчиком у кав'ярні, де співав пісні, грав на скрипці, але більш за все любив малювати. Перші фарби і папір він дістав у подарунок від міського архітектора, який помітив у хлопчачові талант майбутнього художника. Іван Костянтинович навчався в Санкт-Петербурзькій академії мистецтв. Найяскравіші враження про море Айвазовський отримав від плавання Балтикою під час морського штурму під проводом генерала Раєвського. В своїх картинах художник правдиво передавав життя моря, його романтику і велич, мужність людей, котрі змагаються із стихією, епізоди морських баталій. Після присвоєння йому звання "Живописець головного морського штабу Петербурга", він залишає це місто і їде у Феодосію, де у 1880 році засновує картинну галерею, яку разом із своїми творами заповідає рідному місту.

"Дев'ятий вал"

1. До якого жанру належить ця картина?
2. Хто зображений на полотні? Що можете розповісти про цих людей? Чи виживуть вони?
3. Придивіться, подумайте, чи давно відбулась аварія корабля.
4. Яка деталь картини свідчить про оптимістичний характер твору?
5. Яке море на картині?
6. Подумайте, в якому напрямку женуть хвилі залишки корабля.
7. Завдяки яким художнім виражальним засобам в картині відчувається рух, динаміка?
8. Який настрій навіює ця картина? Що саме спричиняє такий настрій?
9. Чому Іван Айвазовський назвав цю картину “Дев’ятий вал”?
10. Як би ви назвали цю картину? Чому саме так?

Відповідь:

1. Марина — пейзаж із зображенням моря.

2. За уламки щогли загиблого корабля чіпляються п’ятеро людей в східному одязі. Вони виживуть, погляньте, як наполегливо вони борються за життя.

3. Аварія відбулась настільки давно, що уламків корабля не видно. Дивлячись на картину, відчуваєш силу і красу бурхливого моря. І водночас страх і тривогу за людей, які повинні протистояти страшній стихії.

4. Вранішнє золотаве сонце своїм світлом пронизує всю картину — це оптимістичний знак.

5. Море на картині кришталеве, зеленувато-синього кольору. Його високі гребені блискотять і переливаються всіма кольорами веселки.

6. Сонце на картині знаходиться перед нами. Воно здіймається зі Сходу. Вітер жене хвилі справа наліво, тобто з Півдня на Північ.

7. Барвіста розкіш сонячного ранку над бурхливим морем передається художником дуже яскраво. На картині вдало поєднано золотисті, бузкові, зеленуваті і синьо-блакитні тони, вони миготять, змінюються один одним, переливаються різними відтінками, створюючи відчуття динаміки і руху.

8. Пейзаж передає душевне збентеження, беспорядність людини перед природною стихією.

9. У центрі уваги цієї картини — велетенська хвиля. Саме таку хвилю моряки вважають найстрашнішою під час шторму, називаючи її — дев’ятий вал.

10. Можна було б назвати цю картину “Бурхливе море”, тому що найбільшу частину полотна займає море, яке вирує...

Дейнека Олександр Олександрович (1899–1969)

Російський живописець, народний художник Росії, графік і скульптор Олександр Дейнека народився в Курську в сім'ї залізничника. Навчався в Харківському художньому училищі, згодом у Московських Вищих художньо-технічних майстернях. Майбутній художник працював фотографом карного розшуку, оформляв агітаційні поїзди, брав участь в обороні Курська під час громадянської війни. Його творчості притаманний жвавий інтерес до яскравих реалій двадцятого століття — індустрія, авіація, спорт, патріотична героїка. Значний вплив на його творчість справили поїздки до Севастополя, Франції, Італії, США, в результаті яких були створені цикли картин. В останні роки життя майстер плідно працював як станковик та монументаліст (мозаїка, скульптура).

“Оборона Севастополя”

1. Що зображено на картині?
2. Які об'єкти і деталі картини змальовують образ захисників Севастополя, а які образ загарбників?
3. Чому художник зобразив матроса на першому плані саме в такій позі? Як ви думаєте, чому фігура матроса на першому плані знаходиться ліворуч, а не розташована по центру?
4. Що ви бачите на другому плані картини?
5. Чому моряки в бою в парадній білій формі?
6. Як саме зображено в картині небо і море?
7. Які деталі і об'єкти картини підкреслюють загальну динаміку?
8. Чи знаєте ви історію виникнення сюжету картини?

Відповідь:

1. Це велична героїчна епопея про подвиг захисників Севастополя. На міській набережній іде запеклий бій. Моряки своїми тілами заступають шлях ворогу. Силу, мужність, ненависть до ворога яскраво символізує фігура пораненого матроса на першому плані картини.

2. Матроси-захисники в білій формі, вони мужні, невблаганні, красиві. За допомогою сонячного світла художник на картині висвітлює і обличчя героїв, і руїни міста, і набережну. Це світло символізує сонце, сонце майбутньої перемоги. А фашисти, їхні чорні штики, палаюче небо, чорний літак і танк — це образ зла, жорстокості.

3. Матрос впевнено стоїть на широко поставлених ногах, в руках міцно тримає в'язку гранат, обличчя рішуче. Його міцний торс напружено розвернувся, кожен рух показує силу, волю, самовідданість і готовність ціною власного життя зупинити ворога. За правилами композиції вільний простір перед предметом чи об'єктом, що рухається, надає можливість подумки побачити рух, рухатись разом із ним. Посунувши головну фігуру матроса в лівий край картини, художник залишив простір, який потрібен був для вільного польоту зв'язки гранат. Розмістивши головну фігуру матроса у лівому боці картини, художник залишив простір для вільного польоту гранат.

4. У центрі другого плану картини зображено шеренгу моряків, що розташована від головної фігури по діагоналі в глибину перспективи. Взвод крокує в штикову атаку, внизу ліворуч піднімаються нові лави учасників атаки. За ними видніється хвиля атакуючих, а за ними рідне місто, море, корабель і ворожий танк.

5. Білий колір — це символ миру, свободи, це святковий колір. Можливо, у свій останній священний бій за Батьківщину моряки одягли парадну форму.

6. Дивлячись на картину, ми зразу помічаємо червоно-чорне, від зловісного полум'я і диму, небо і похмуру синяву моря.

7. Частина картини створюють не один якийсь момент руху, а послідовні його фази. Прослідкуйте за фігурами героїв картини (тулуб, руки, поворот голови). Кожна фігура в певному положенні, і розглядаючи композицію по колу, можна побачити послідовні рухи. Динаміку картини, її напруженість доповнює і розширює пейзажний фон: чорно-синє море, зруйновані будинки, чорний дим і червоне полум'я в небі.

8. У 1942 році взимку О. Дейнека був у районі бойових дій в Калузькій області, зробив не один начерк про спалені села, біженців, загиблих, підірвані поїзди та мости. Після повернення побачив у газеті фотографію зруйнованого Севастополя і вирішив написати картину про Севастополь. Він любив це місто, як сам засвідчував: "За веселих людей, море і літаки. І ось уявив, як все злетіло у повітря, як жінки перестали сміятись, як навіть діти відчули, що таке блокада".

Жемчужников Лев Михайлович (1828–1912)

Український і російський живописець, графік демократичного напрямку, відомий своїми творами на теми українського народного побуту. Народився художник у селі Павловка на Орловщині. Навчався у Санкт-Петербурзькій академії мистецтв, але справжньою школою для нього стало зображення народного життя України. Мандруючи українськими селами, Жемчужников не тільки малював, а й збирав предмети щоденного вжитку, записував народні пісні. Художник був знайомий з Т.Г. Шевченком. При нагоді розповідав про поета й Україну, привертаючи увагу якомога ширшого кола митців, зацікавлюючи їх до української тематики. Як і Шевченко, він звернувся до гравюри, а коли жив у Франції, старанно вивчав різноманітні техніки офорта, зокрема — сухої голки.

“Кобзар на шляху”

1. Про що розповідає ця картина?
2. Де знаходяться герої картини і що вони роблять?
3. Подумайте, якою за характером кобзарська пісня.
4. Як автор ставиться до мандрівників?
5. Чи нагадує вам цей твір які-небудь рядки з віршів Тараса Шевченка? Прочитайте їх.

Відповіді:

1. Ця картина про сліпого бандуриста, його важке життя. На першому плані картини зображено музиканта, а поруч із ним хлопчика-жебрака.

2. Герої картини зупинились біля верстового стовпа серед безкрайнього степу, що тягнеться вдалечінь. Бандурист, сидячи на землі співає сумну пісню, а хлопчик, простягнувши руку, чекає на милостиню.

3. Пісня кобзаря ніжна й дуже печальна, обличчя музиканта та його супутника відображає сумну задуму. Руки його на мить зупинились, щоб дослухати звук мелодії, що злітає зі струн, линучи у вечірнє небо. Останні промені сонця освітлюють мандрівників, які зображені на тлі непривітного сіро-сизого неба.

4. Автор ставиться з глибоким співчуттям до цих знедолених людей. Музикант натхненно співає сумну пісню, обережно тримаючи бандуру. Його фігура висвітлена і ми одразу звертаємо увагу на те, що він зодягнений у білу вишиту сорочку.

5. “...Ішов кобзар до Києва
Та сів спочивати...
Торбинками обвішаний
Його повожатий...”.

Трутовський Костянтин Олександрович (1826–1893)

Український живописець і графік, родом із Курська. Був вільним слухачем Санкт-Петербурзької академії мистецтв (пізніше її академіком). Саме в цей час позначається його подальший творчий шлях як художника-жанриста. Вирішальне значення для творчого шляху Трутовського мали мистецтво Шевченка і Федотова. Писав головним чином сцени з українського народного побуту, а також працював як ілюстратор.

“Весільний викуп”

1. Що зображено на картині?
2. У якому жанрі написана картина?
3. Хто головні діючі особи картини? З чого ви це зрозуміли?
4. Як би ви визначили тематику цієї картини?
5. Придивіться, що саме надає картині урочистості і святковості?
6. Які можливості багатофігурної сюжетної композиції використовує автор?

Відповіді:

1. На першому плані картини зображено зачинені ворота при виїзді з села, а на другому плані — пейзаж із силуетом храму. Художник змальовує весільний поїзд із молодими, який зупинився перед воротами, де зацікавлено спостерігають події селяни. Весільний батько і сивоволосий селянин, “торгуючись” за викуп, виголошують поздоровлення і вітання молодят.

2. Це багатофігурна жанрова композиція.

3. Головними діючими особами картини є весільний батько, селянин, з яким він торгується, та парубок, що спирається на тин. Вони вирізняються серед інших персонажів, утворюючи композиційний центр картини. Їхні пози, жести, пластика рухів є емоційними і допомагають зрозуміти почуття, настрої, поведінку інших персонажів, котрі спостерігають за подіями і відповідно реагують на них.

4. Тематика цієї картини — етнічно-обрядова, демонструє стародавній народний обряд викупу молодої.

5. Придивіться, святковість відчувається в теплому промінні сонця, яке щойно визирнуло з-за хмари, а сільський пейзаж із силуетом церкви на горизонті надає картині урочистості.

6. Цей жанр дає можливість розгорнути послідовну розповідь, поступово простежити хід дії, уявити наступний її розвиток. Цьому сприяє видовженість полотна по горизонталі, побудова сюжетних центрів, що йдуть від нижнього правого кута до верхнього лівого. Відповідно до цієї лінії на першому плані вишикувались святково зодягнені селяни. Сцена біля воріт, вози з молодими та весільний поїзд, що тягнеться вдалечінь. Таким чином створюється враження призупиненого руху, який ось-ось відновиться.

Пимоненко Микола Корнилович (1862–1912)

Український живописець-передвижник, автор правдивих картин про життя українського народу, Микола Пимоненко, народився в Києві. Його батько мав невелику майстерню, в якій робив із дерева й розписував іконостаси, малював ікони. Допомагаючи батькові, Микола вчився малювати. Проте коштів на навчання в художній школі не було, і батько зміг віддати сина освоювати малярство лише до іконописної майстерні. Там, на щастя хлопця, його роботу і великі здібності побачив художник М. Мурашко, засновник Київської рисувальної школи, і запропонував йому навчатися у ній безкоштовно. Навчання відбувалося настільки успішно, що наступного року М. Пимоненко починає допомагати педагогам — викладає рисунок у молодшій групі як репетитор. Згодом Микола Корнилович здобув освіту художника в Санкт-Петербурзькій академії мистецтв. Легко долаючи академічні завдання, юнак за один рік пройшов клас гіпсів, гіпсових фігур і був переведений до наступного класу. Неодноразово Пимоненко нагороджувався Радою Академії мистецтв срібними медалями за малюнки та етюди. Його мистецтво мало великий вплив на розвиток творчості багатьох талановитих живописців України.

“Святочне ворожіння”

1. Що ви бачите на картині?
2. Що роблять героїні картини?
3. Як саме ми розуміємо, що дівчата є головними персонажами цієї картини?
4. Який настрій передає художник в картині? Якими засобами художньої виразності він користується?
5. У картині відчувається український національний колорит. Як цього домагається автор?

Відповіді:

1. На картині зображено двох дівчат, позаду них — стіл, застелений скатертиною, на столі стоїть великий глечик. На лавці, поруч із дівчатами знаходиться невеличка миска.

2. Героїні картини шойно вилили розтоплений віск у воду і тепер, витягнувши захолодий шматок, розглядають його дивовижні форми, намагаючись відгадати свою майбутню долю.

3. Дівчата художник зображає в центрі картини, детально вимальовуючи їхні обличчя, фігури, одяг. Вдивіться, освітленню в картині надається важлива композиційна роль. Воно допомагає зосередити увагу на обличчях дівчат, котрі уважно розглядають тіні на стіні, вони наївно вірять в чародійну силу ворожби.

4. Автор прагнув передати атмосферу таємничості, і цього йому блискуче вдалося досягти. Тремтливе палахкотіння свічки розсіює темряву селянської хати, відкидає на стіни мерехтливі тіні, утворюючи гру світла, пом'якшує контури і акцентує увагу на головному. Саме це створює відчуття загадкового дійства.

5. Художник до найменших деталей відтворює національний колорит одягу дівчат — вишивку, намисто, які в темряві вихоплюються плямами полум'я свічки і виглядають святково. Прості селянські меблі — стіл і лавка — дають виразне уявлення про скромний, невибагливий, проте дбайливо упорядкований традиційний селянський побут.

Білокур Катерина Василівна (1890–1961)

Український живописець, народна художниця України, Катерина Білокур, народилась у селі Богданівка Яготинського району на Київщині. Читати, писати, малювати навчилася самотужки. Починала малювати на фанері, використовуючи натуральні фарби, зроблені з буряка, бузини, калини, цибулі тощо. Згодом навчилася ґрунтувати полотно, розводити фарби, робити саморобні пензлі. Малювала усе, що оточувало її і що любила понад усе: землю, людей, квіти... Найбільше вабили її квіти. Зображаючи їх, художниця неначе сягала найдосконалішої найчудовішої, найгармонійнішої краси, що закладено природою в усе суще. “Ой не гнівайтесь на мене, мої близькі й далекі друзі, що я малюю квіти, бо із квітів картини красиві”, — казала Катерина Білокур. Серед найвизначніших картин художниці можна назвати “Цар-колос”, “Берізка”, “Буйна”, “Півонії”, “Снідання” та багато інших.

“Снідання”

1. У якому жанрі написана ця картина?
2. Розгляньте уважно картину і назвіть всі предмети, які зображено на ній.
3. Як ви вважаєте, що найголовніше в цьому творі?
4. Що зробила художниця, щоб картина виглядала реально?

Відповіді:

1. Картина написана в жанрі натюрморту.
2. На картині ми бачимо стіл, вкритий білою скатертиною, на ньому буханець хліба, поруч тарілка з редискою й огірками, миска з картоплею, глечик, чашка, ваза з квітами.
3. У натюрморті панує коло духмяного житнього хліба. Свіжий гарячий буханець щойно витягли з печі, відрізали скибку, поклали поряд із мискою паруючої картоплі, редискою, огірками. Автор висловлює глибоку шану до святості хліба. Саме ця думка і є головною у картині.
4. Для того щоб картина відтворювала реальність, Катерина Білокур зобразила предмети з максимальною точністю. Кожну деталь на столі вимальовано ретельно і досконало, вдало підбрано колористичну гаму тонів та напівтонів. Барви прозорі та чисті, мазок на полотні рівний, деталі скрупульозно виписані. Саме це і створює надзвичайну реальність натюрморту.

Голембієвська Тетяна Миколаївна (нар. 1936 р.)

Український живописець, народна художниця України, дійсний член (академік) Академії мистецтв України, Тетяна Голембієвська, народилась у Києві. Закінчила Київський художній інститут. Працює в галузі станкового живопису. Головна тема творчості — сучасність, яку зображає яскраво і барвисто. Її сповнені енергії та життєвості, темпераментного та декоративного живопису полотна зазвичай оспівують радість, оптимізм, повноту життя та красу землі. Картина “Українські куманці”, яку художниця написала влітку 1959 року, засвідчила появу в українському малярстві нової неординарної постаті. Саме цей твір представляв українське мистецтво в Парижі, Японії, Італії.

“Українські куманці”

1. Що зображено на картині?
2. Як ви думаєте, де відбуваються події цієї картини?
3. Який зміст картини? Чому так вважаєте?
4. Чому саме такі кольори обрала художниця для полотна?
5. Чому саме в таких позах зображено героїнь картини?
6. Вдивіться, що на картині не відразу кидається у вічі, проте чудово доповнює головну тему твору?
7. Як ставиться до персонажів картини художниця? З чого це стає зрозуміло?
8. Який настрій навіює ця картина? Чому виникає такий настрій?
9. Чому Тетяна Миколаївна Голембієвська назвала цю картину “Українські куманці”? Що таке куманець?
10. Про що ви думаєте, що згадуєте, коли дивитесь на цю картину?

Відповідь:

1. На картині зображено дівчат у гуцульських костюмах: сорочках, запасах, кептариках. У приміщенні, в якому вони знаходяться, багато яскравих, оригінальних за формою і забарвленням декоративних керамічних виробів. Тетяна Голембієвська, очевидно, намагалася цим сказати, що дівчата не тільки чудові майстрині, а й талановиті художниці, що віддані своїй справі.

2. Уявляється, що події цієї картини відбуваються на Гуцульщині, в гуцульській хаті чи майстерні керамічного посуду. Дівчата — це юні майстрині, що милуються витворами своїх рук.

3. Картина “Українські куманці” про любов до мистецької справи та бажання створювати власними руками красиві й корисні речі, тим самим приносячи радість собі та іншим людям.

4. Для цієї картини художниця обрала яскраві кольори: білий, золотаво-жовтий, зелений, червоний. Вони допомагають відчутти піднесений, радісний настрій дівчат, які займаються своєю улюбленою справою.

5. Дівчина, що тримає керамічного оленя, знаходиться у центрі картини. З-за її плеча визирає її подружка. Перед ними, тримаючи в руках таріль і вазу, стоїть третя майстриня. Невимушеність поз та жестів персонажів картини свідчить про те, що вони емоційно спілкуються, обмінюються враженнями від своїх виробів.

6. Якщо придивитись, то можна побачити на підвіконні два керамічних свищика у формі пташечки. Такі свищики зазвичай можна побачити в музеях, ярмарках, крамницях, на виставках, вони нерідко прикрашають оселі.

7. Художниця до героїнь своєї картини “Українські куманці” ставиться з повагою і любов'ю. Обличчя дівчат світяться ласкавими усмішками, вони радісні й веселі.

8. Радісно і святково на душі, коли дивишся на цю картину. Кімната осяяна сонцем. У кімнаті багато красивих речей. За вікном теплий, сонячний день. Дівчата усміхнені й радісні. Картину написано світлими, яскравими фарбами, переважають теплі тони: жовтувато-золоті, зеленуваті, білі, червоні.

9. На картині Тетяни Голембієвської серед глиняного посуду можна побачити багато куманців, які тепер використовуються здебільшого як прикраса. Проте раніше ці предмети були дуже поширені в Україні як повсякденний побутовий посуд. Куманець — керамічна фігурна посудина для напоїв.

10. Дивлячись на картину Тетяни Голембієвської, згадується поїздка в місто Коломию і екскурсія в музей гуцульщини та музей писанок, а також на ярмарок в місто Яремчу, на якому майстри пропонують свої вироби — красиві, оригінальні, барвисті.

23. Юний екскурсовод

Уявіть собі, що ви екскурсовод музею образотворчого мистецтва. Перед вами група екскурсантів, і ви пропонуєте їм познайомитись з експозицією картин. Для цього вам необхідно знати основні складники аналізу картини:

- автор картини;
- композиція*;
- назва;
- настрої картини;
- зображальні засоби живопису*;
- почуття, які вона викликає.
- плановість*;

Під час екскурсії можна використовувати такі слова, словосполучення:

- “Зверніть увагу...”;
- “Уявіть...”;
- “Відчуйте”;
- “Придивіться...”;
- “Художник прагнув...”.
- “Прислухайтесь, що ви чуєте в картині...”

Для гри можна обрати будь-яку репродукцію із даного посібника.

24. Знайди помилку лише за хвилинку

Спробуйте за 1 хвилину знайти помилки в назвах картин відомих художників.

Зарубіжні художники

1. Ілля Репін.
Запорозьці пишуть листа туркам

2, Альбрехт Дюрер.
Художник

* Подивись у словничок.

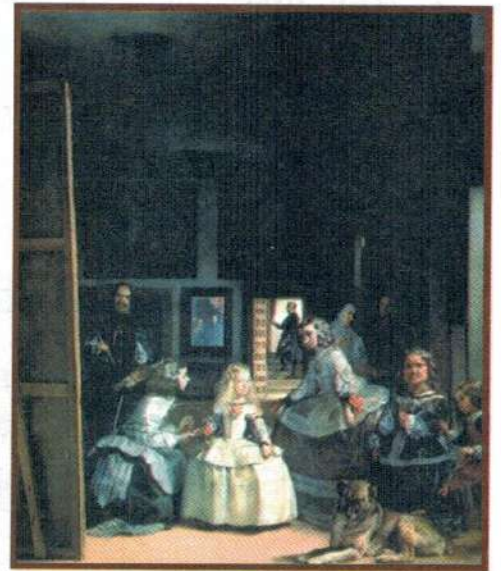
3. Караваджо. Музикант

4. Віктор Васнецов. Три богатирі

5. Рафаель Санті.
Афінський університет

6. Дієго Веласкес. Принцеса
і фрейліни

7. Федір Васильєв. Луг після дощу

8. Василь Перов. Непосильна праця

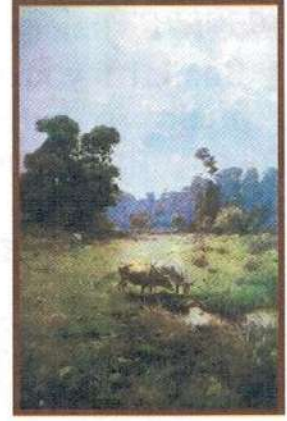
Українські художники

1. Костянтин Трутовський.
Бандурист

2. Дмитро Левицький.
Портрет графині

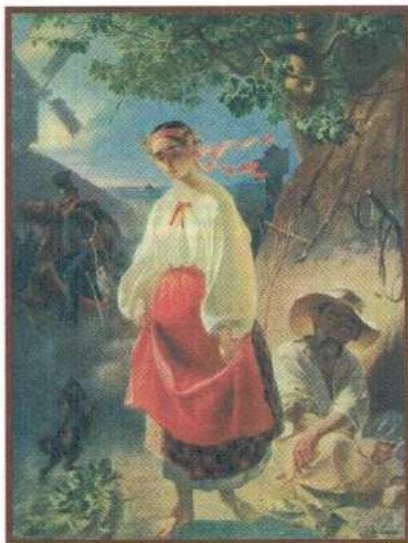
3. Сергій Василь-
ківський. Приса-
дибна ділянка

4. Марія Башкирцева.
В майстерні

5. Михайло Романишин.
Весело

6. Тарас Шевченко.
Наталка

7. Олександр Мурашко.
Червоний капелюшок

8. Микола Пимоненко.
Ворожіння

25. Знак питання

I варіант

Знайдіть у колонках 6 пар — прізвище художника та його батьківщина — з'єднайте їх лініями. До знака питання доберіть варіант відповіді із запропонованих нижче.

Поль Гоген	●	●	Великобританія
Іван Айвазовський	●	●	Німеччина
Костянтин Трутовський	●	●	Італія
Мікеланджело Караваджо	●	●	?
Джордж Стаббс	●	●	Франція
Альбрехт Дюрер	●	●	Росія

Варіанти відповіді: Англія, Польща, Україна.

II варіант

Знайдіть у колонках 6 пар — прізвище художника та назву його твору — з'єднайте їх лініями. До знака питання доберіть варіант відповіді із запропонованих нижче.

Рафаель Санті	●	●	?
Микола Івасюк	●	●	“В’їзд Богдана Хмельницького в Київ”
Ель Греко	●	●	“Сікстинська мадонна”
Клод Моне	●	●	“Дама в саду”
Карл Брюллов	●	●	“Меніни”
Дієго Веласкес	●	●	“Вид Толедо в грозу”

Варіанти відповіді: “Богатирі”, “Граки прилетіли”, “Останній день Помпеї”.

III варіант

Знайдіть у колонках 4 “четвірки” — художник, його батьківщина, твір та портрет — з’єднайте їх лініями. До знаку питання доберіть варіант відповіді із запропонованих нижче.

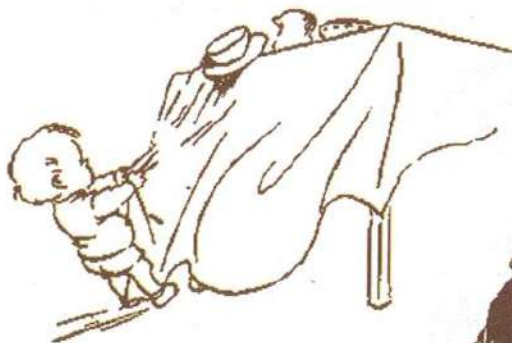
	Нідерланди	Леонардо да Вінчі	“Повернення блудного сина”
	Італія	Рембрандт Харменс ван Рейн	“Мадонна Бенуа”
	Україна	?	“Буря”
	Росія	Сергій Васильківський	“Захід сонця над озером”

Варіанти відповідей: І. Шишкін, А. Куїнджі, І. Айвазовський.

26. Херлуф Бідstrup про людей та їхніх собак

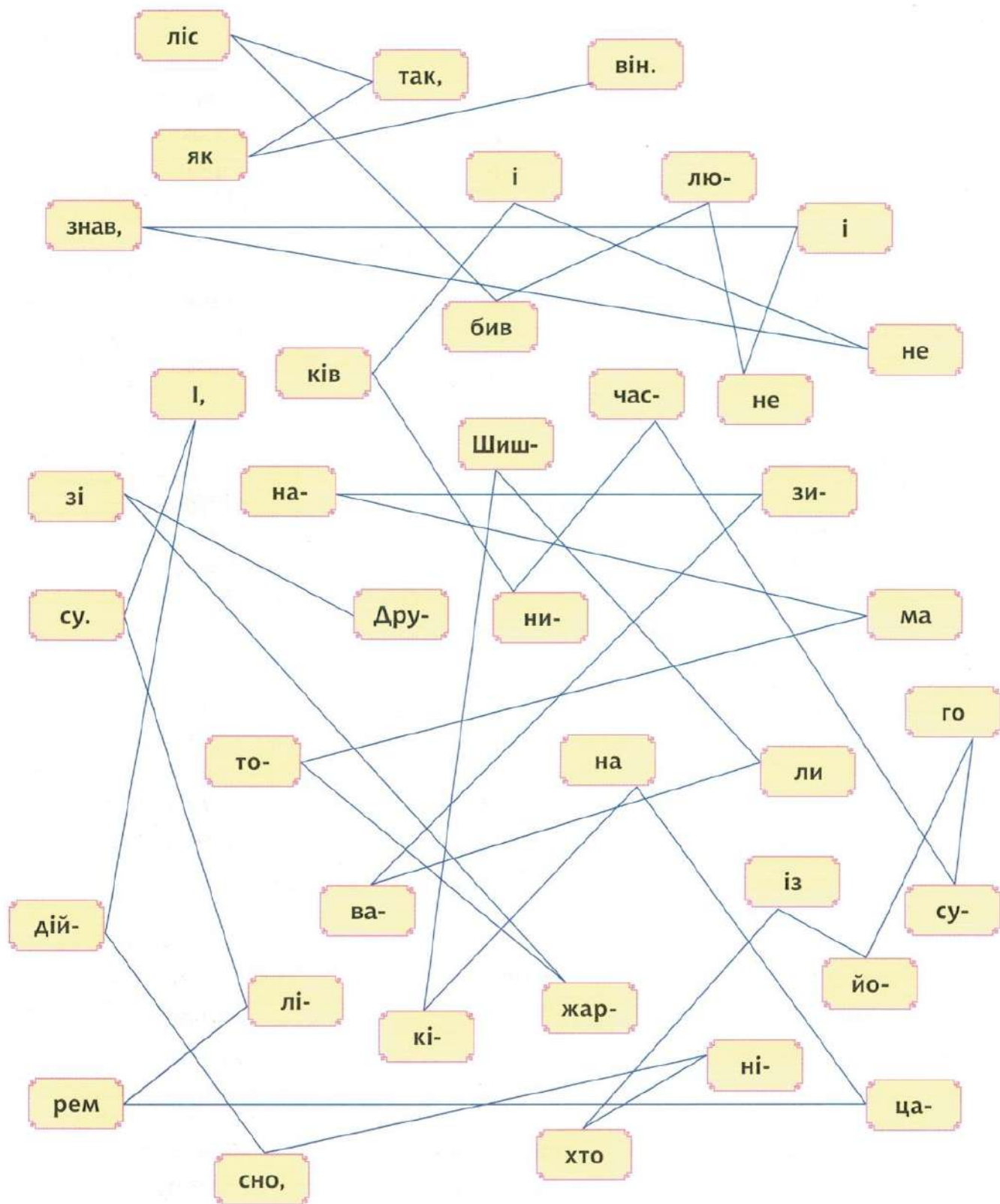
Данський художник Х. Бідstrup був дуже спостережливою людиною, він помічав цікаві речі в житті — і малював це.

Перед вами семеро господарів собак і їхніх підопічних. Спробуйте визначити, хто чий господар.

27. Від рами до рами

Ви прочитаєте цікаву інформацію про видатного художника, якщо уважно прослідкуєте за лініями.

28. Пересувні квадратики

Щоб прочитати вислови угорського композитора Белли Бартока і німецького поета Йоганна Гете, треба перемістити квадратики.

Белла Барток про мистецтво

род-
зи-
ху-

му-
ра
ни-

ка
чим
пей-

для
ро-
жис-

На-
по-
для

на
то-
дож

зи-
тим,
ка-

є
при-
за-

ком-
да
та.

Поради Йоганна Вольфганга Гете

на
вислів.

слід
якщо

дня
картину і,

хоч
прочитати

послухати
можливо,

пісню,
який-

одну
хоча б

подивитись
-небудь

Кожного
гарну

СЛОВНИЧОК*

- Автопортрет** — портрет художника, скульптора, виконаний ним самим.
- Амулет** — художній виріб із каменю, скла, металу, якому приписувалася надприродна здатність оберігати його власника.
- Ангоб** — тонкий шар глини, що його наносять на поверхню керамічного виробу перед випалюванням, щоб закріпити колір або грубу структуру матеріалу.
- Афіна** — давньогрецька богиня мудрості, військової праці та ремесел, донька Зевса.
- Баклага** — невелика дерев'яна чи металева пласка посудина для зберігання води та іншої рідини.
- Бісер** — дрібні різнокольорові скляні намистинки, що використовуються у вишиванні.
- Відродження** — період розквіту та розвитку науки, мистецтва, літератури в ряді країн Європи в XIV–XVI ст.
- Відтінок** — один із різновидів відповідного кольору, який відрізняється від основного ступенем яскравості й густоти.
- Візерунок** — малюнок, що складається із різних ліній, кольорів, тіней.
- Герб** — символічний знак держави, міста, дворянського роду або окремої особи, зображений на прапорах, монетах, печатках, документах; є мистецьким твором.
- Гравіювання** — у техніці прикладного мистецтва нанесення заглибленого зображення або орнаменту на поверхню твердого матеріалу за допомогою ріжучих інструментів.
- Гравюра** — вид графіки, в якому зображення є друкованим відбитком з малюнка, вирізьбленого або витравленого на спеціально підготовленій дошці або пластинці.
- Графіка** — вид образотворчого мистецтва, творами якого є малюнки, виконані на папері, тканині олівцем, пером, пензлем, вуглиною або витиснені на папері завдяки спеціально підготовленій формі.
- Декор** — сукупність декораційних елементів (прикрас) в архітектурі та прикладному мистецтві.
- Діорама** — картина разом із бутафорським планом (фігурами людей, тварин, макетами предметів) для підсилення загального враження.
- Динаміка** — засіб художньої виразності, який за допомогою властивостей асиметрії, ритму ліній створює враження руху, напруження, внутрішньої сили.
- Ескіз** — попередній начерк малюнка або картини.
- Етюд** — твір допоміжного характеру, виконаний з натури з метою її вивчення в процесі роботи над картиною, скульптурою.
- Жанр** — різновид художніх творів, які відрізняються один від одного характером, темою: побутовий, історичний, батальний, анімалістичний, міфологічний, пейзаж, натюрморт, портрет.
- Живопис** — вид образотворчого мистецтва, що зображує фарбами предмети і явища дійсності.
- Замок** — укріплене житло феодала доби Середньовіччя з оборонними, господарськими, культовими будівлями, зазвичай оточене високим кам'яним муром з кількома вежами.
- Запaska** — жіночий одяг у вигляді шматка тканини певного розміру, що використовується замість спідниці.

* До словничка увійшли ті терміни образотворчого мистецтва, які не було пояснено в іграх та вправах.

- Зображальні засоби* — компоненти техніки митця, які він використовує для втілення свого творчого задуму.
- Зображальні засоби графіки*: лінія, штрих, тон, пляма.
- Зображальні засоби живопису*: лінія, пляма, колір, світлотінь, мазок, тон, фактура.
- Інкустація* — малюнок, узор на дерев'яних виробах із врізаних і вклеєних різноманітних за кольором і формою металевих, скляних, фанерних деталей.
- Карикатура* — малюнок, що зображує когось чи щось у навмисне спотвореному, смішному вигляді, з метою висміяти недоліки.
- Картина* — твір живопису, виконаний фарбами на полотні, картоні, дошці тощо.
- Кептарик* — у гуцулів верхній хутрянний одяг без рукавів, оздоблений орнаментами, вишивками, аплікаціями.
- Килим* — тканий, частіше ворсистий, з візерунками виріб для застеляння підлоги, оздоблення стін.
- Коклюшка* — паличка з потовщенням на одному кінці та шийкою й гудзиком на іншому, призначена для плетіння мережива.
- Колорит* — співвідношення фарб, кольорів по тону, насиченості, що створює певну єдність картини, фрески тощо.
- Композиційний центр* — центральна, найголовніша частина картини, яка сприймається в першу чергу. Вирізняється світлом і кольором, які об'єднують центр картини з другорядними деталями.
- Композиція* — будова, структура, розташування та взаємний зв'язок об'єктів, складових частин художнього твору, картини тощо.
- Куманець* — керамічна фігурна посуда для напоїв, використовується як прикраса.
- Лінія* — зображувальний засіб, слід від крапки.
- Лінія горизонту* — важливий елемент в образотворчому мистецтві, уявна лінія зустрічі неба і землі, від положення якої залежить висота точки бачення.
- Мазок* — накладання фарби коротким рухом, легким дотиком пензля.
- Маска* — заслона для обличчя людини, зображає обличчя іншої людини, фантастичної істоти, морду тварини.
- Мереживо* — сітчаста тканина з узорами, якою оздоблюють одяг, білизну, предмети домашнього вжитку.
- Митець* — той, хто працює в якому-небудь виді мистецтва.
- Монумент* — архітектурна або скульптурна споруда на честь видатної події або особи; пам'ятник.
- Натюрморт* — картина, на якій зображені предмети побуту, квіти, продукти, фрукти тощо.
- Німфа* — у грецькій міфології божество, що зображалося у вигляді жінки та уособлювало явища і сили природи.
- Оліфа* — лляна або конопляна варена олія, з якої виготовляють олійні фарби, лаки тощо.
- Офорт* — гравюра на міді або цинку з малюнком, протравленим кислотами, а також друкарський відбиток із такої гравюри.
- Палітра* — овальна або чотирикутна дощечка, на якій живописець змішує і розтирає фарби.
- Пам'ятник* — архітектурна чи скульптурна споруда на честь кого-, чого-небудь.
- Плановість (плани)* — зони різної віддаленості при передначі глибини на площині, які мають свої опорні пункти.
- Пляма* — частина якої-небудь поверхні, що вирізняється своїм забарвленням, кольором, освітленням.

- Поза* — положення тіла людини або тварини.
- Полива* — особливий склоподібний сплав, яким покривають керамічні вироби.
- Рама* — довільної форми оправа з різного матеріалу, в яку вставляють портрети, картини.
- Репродукція* — фотографічне або поліграфічне відтворення зображень творів живопису тощо.
- Розетка, розета* — орнаментальний малюнок в архітектурі у вигляді квітки з однаковими пелюстками.
- Розпис* — сюжетні або орнаментальні живописні зображення на будівлях та на побутових предметах.
- Світлотінь* — розподіл світлих і тінювих штрихів, плям як засіб передавання в живописі об'ємності зображувального.
- Сенія* — техніка малюнка, який виконується сіро-коричневою фарбою, що стійка до сонця та повітря.
- Скульптура* — вид образотворчого мистецтва, твори якого виконуються з твердих або пластичних матеріалів, мають об'ємність, тривимірну форму.
- Статуетка* — невеличке об'ємне зображення фігури людини або тварини; маленька скульптура.
- Сун* — доба розвитку культури середньовічного Китаю, що названа ім'ям династії Сун (960 — 1279 рр.).
- «Суха голка»* — технічний різновид заглибленої гравюри, під час якої малюнок на металі створюється гравіювальними голками.
- Сюжет картини* — художнє втілення явищ, подій, через які художник розкриває тему й ідею твору.
- Тату* — скорочено від татуювання — візерунки або малюнки на тілі людини, зроблені наколюванням і втиранням під шкіру барвників.
- Тематична композиція* — картина чи композиція на певну тему.
- Терпсихора* (гр. *Terpsichora, terpo* — тішу, звеселяю та *choros* — хор; танок) — муза танців і хорового співу; зображається Терпсихора молодою дівчиною з лірою в руках.
- Тінь* — елемент світлотіні в картині, який позначає найменш освітлені частини відповідно до світла.
- Тон* — ступінь світлості деталі елемента об'ємної форми, кольорового відтінку.
- Туш* — водяна фарба для малювання, письма, креслення.
- Фактура* — характер шару фарб («відкрита» ф. — широкий мазок, нерівний шар фарби; «прихована» ф. — рівна).
- Фаянс* — вид кераміки, вироби з обпаленої білої глини, з домішками гіпсу та інших речовин, які покриті прозорою глазур'ю.
- Художник* — творчий працівник у царині будь-якого мистецтва (живопису, скульптури, графіки, архітектури).
- Шпона* — тонкий дерев'яний лист, що отриманий лушенням деревини. Використовують для виготовлення клеєної фанери.
- Штихель* — інструмент із сталі у вигляді тонкого клинка з короткою ручкою із наскоси зрізаним кінцем, яким виконується в гравюрі.
- Штамп* — форма з металу або будь-якого іншого матеріалу для серійного виготовлення деталей чи предметів шляхом штампування.
- Штрих* — риска, що виконується одним рухом.
- Янгол* — крилата істота, в античній міфології, посланець богів.

ВІДПОВІДІ

1. Про художників у словнику

1г, 2д, 3в, 4б, 5а.

2. Жінки-митці України

1д, 2а, 3в, 4ж, 5е, 6е, 7г, 8б.

3. Пам'ятники Києва

1. Пам'ятник Богдану Хмельницькому (23.06.1888 р. на Софіївській площі, зараз площі Богдана Хмельницького, скульптор А.Й. Микешин, архітектор В.М. Ніколаєв. Загальна висота 10,85 м).

2. Пам'ятник Тарасу Шевченку (6.03.1939 р. в Шевченківському парку, скульптор М.Г. Манізер, арх. Е.А. Левінсон. Загальна висота 6,64 м).

3. Пам'ятник Г.С. Сковороді (1976 р. на Червоній площі, скульптор І.П. Кавалерідзе, архітектор В.Г. Гнездилов. Загальна висота 5 м).

4. Пам'ятник М.В. Лисенку (23.12.1965 р. поряд із Національною оперою України, скульптор О.О. Ковальов, архітектор В.Г. Гнездилов. Загальна висота 7 м).

5. Пам'ятник княгині Ользі, статуї княгині Ольги, слов'янських просвітителів Кирила і Мефодія та Андрія Первозванного (1911 р. на Михайлівській площі, скульптор І.П. Кавалерідзе, П. Сніткін, архітектор В.М. Риков).

6. Пам'ятник князю Володимирі (1853 р. на нижній терасі Володимирської гірки, скульптор В.І. Демут-Малиновський і П.К. Клодт, архітектор О.К. Тон. Загальна висота 10,5 м).

7. Пам'ятник Лесі Українці (3.9.1973 р. на площі Л. Українки, скульптор Г.Н. Кальченко, архітектор А.Ф. Ігнащенко. Загальна висота 5 м).

8. Пам'ятник Івану Франку (1956 р. поруч із театром ім. І. Франка (площа І. Франка, скульптор О.О. Супрун разом із А.Ю. Білостоцьким, архітектор Н.К. Іванченко. Загальна висота — 4,5 м).

9. Пам'ятний знак в честь заснування м. Києва (1982 р. в Новодницькому парку, скульптор В.З. Бородай, архітектор Н.М. Фещенко. Довжина лад'ї — 9 м; висота фігур: братів Кия, Щека і Хорива — 4,3 м, їх сестри Либіді 3,8 м).

10. Пам'ятник М.В. Гоголю (1982 р. на Русанівському бульварі, скульптор О.П. Скоблицов, архітектори І.М. Іванов і К.М. Сидоров. Загальна висота 6,3 м).

11. Пам'ятник М.І. Глінці (1904 р. у Маріїнському парку, автор невідомий, виконаний за проектом В.М. Ніколаєва. Висота 3,4 м).

12. Пам'ятник О.С. Пушкіну (1962 р. в Пушкінському парку, скульптор О.О. Ковальов, архітектор В.Г. Гнездилов. Загальна висота 7,6 м).

13. Пам'ятник М.К. Заньковецькій (1974 р. в Миському парку, скульптор Г.Н. Кальченко, архітектор А.Ф. Ігнащенко. Висота 3,4 м).

4. Розповідь мистецтвознавця

1. К. Білокур. "Кавун. Морква. Квіти".

2. Т. Яблонська. "Хліб".

3. А. Куїнджі. "Місячна ніч на Дніпрі".

4. Т. Шевченко. "Селянська родина".

5. А. Ватто. "Танець".

6. Дж. Стаббс. "Леопард".

7. П. Пікассо. "Дівчинка на кулі".

8. І. Шишкін. "Жито".

9. В. Перов. "Трійка".

10. М. Приймаченко. "Соняшник життя".

11. І. Репін. "Запорожці пишуть листа турецькому султану".

12. С. Васильківський. "Козача левада".

5. Жанри образотворчого мистецтва

1б, 2в, 3г, 4е, 5ж, 6є, 7з, 8д, 9а.

6. Знайомі твори образотворчого мистецтва

1. “Місячна ніч на Дніпрі” — А. Куїнджі.
2. “Кобзар на шляху” — Л. Жемчужников.
3. “Дівчинка на кулі” — П. Пікассо.
4. “Дівчина з персиками” — В. Серов.
5. “Нестор-літописець” — М. Антокольський.
6. “Козача левада” — С. Васильківський.
7. Пам’ятник Лесі Українці — скульптор Г.Н. Кальченко.
8. “Іспанська жінка” — Г. Петрашевич.
9. “Лірник з поводирем” — Л. Позен.
10. “Дев’ятий вал” — І. Айвазовський.

7. Четвертий зайвий

1. а), в), г) — це автопортрети художників, відповідно — Тараса Шевченка, Карла Брюллова і Альбрехта Дюрера; б) — портрет російського композитора Сергія Рахманінова.
2. а), б), г) — це живопис (пейзаж, натюрморт і портрет); в) — декоративно-ужиткове мистецтво (кераміка, блюдо).
3. а), б), г) — це твори декоративно-ужиткового мистецтва (кераміка, художнє скло, ткацтво); в) — скульптурна композиція.
4. Олівець, пензлик, фломастер — професійні інструменти для малювання на папері, а штихель — інструмент для виконання заглиблених ліній, рисок в техніці гравіювання.
5. Тетяна Яблонська, Катерина Білокур і Тетяна Голембієвська — жінки-художниці, а Сергій Васильківський — чоловік-художник.

8. 19 знайомих і незнайомих термінів

Візерунок, герб, оліфа, німфа, ескіз, розета, етюд, туш, фаянс, сун, діорама, шпона, штамп, тінь, статуетка, картина, тату, поза, бісер.

9. Тренуй зорову пам’ять

- I.
 1. М. Пимоненко. “Квочка” — анімалістичний жанр.
 2. Ф. Кравчук. “Бузок на вікні” — натюрморт.
 3. А. Коцка. “Гуцулка” — портрет.
 4. С. Васильківський. “Захід сонця над озером” — пейзаж.
 5. В. Каверін. “Телята” — анімалістичний жанр.
 6. М. Башкирцева. “В студії Жульєна” — жанрова композиція.
 7. Т. Шевченко. “Циганка-ворожка” — побутовий жанр.
 8. С. Шишко. “Троянди на столі” — натюрморт.
 9. М. Івасюк. “В’їзд Богдана Хмельницького в Київ” — історичний жанр.
 10. І. Боровиковський. Портрет Івана Котляревського — портрет.
 11. Й. Бокшай. “Зима” — пейзаж.
 12. М. Самокиш. “Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким” — батальний жанр.
- II.
 1. Д. Веласкес. “Краєвид Сарагоси” — міський пейзаж.
 2. Н. Дровняк. “Місто” — міський пейзаж.
 3. І. Грабар. “Відтала доріжка” — парковий пейзаж.
 4. В. Верещагін. “Мавзолей Тадж-Махал в Агрі” — історичний пейзаж.
 5. Т. Шевченко. “Шхуни біля форту Косарал” — марина.
 6. О. Шовкуненко. “Дніпробуд” — індустриальний пейзаж.
 7. М. Романишин. “Тихий вечір” — пейзаж.
 8. Д. Тьорнер. “Голландські рибальські човни, застигнути бурею” — марина.
 9. О. Бенуа. “Версаль” — парковий, історичний.
 10. Ель Греко. “Вид Толедо в грозу” — міський пейзаж.

10. Від букви до букви

1. а) Катерина Білокур; б) “Квіти на блакитному тлі”. 2. “Селянська родина”.

11. Чайнворд “Ланцюжок із 9 слів”

1. Бюст. 2. Трафарет. 3. Трикутник. 4. Килим. 5. Мініатюра. 6. Амулет. 7. Терпсихора.
8. Альбом. 9. Музей.

12. Це просто

Мазок, вінок, візерунок, замок.

13. Розсіпані картки

Штрих, художник, контур, рельєф, фаянс, силует, трафарет, тінь.

14. Українські художники

Коцка, Ерделі, Самокиш, Кривенко, Романишин, Орловський, Трутовський.

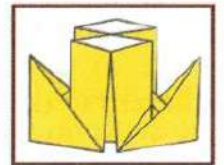
15. Піраміда з малюнками

Перо, фарби, альбом, палітра, орнамент, натюрморт, скульптура.

16. Криптограма “Цікава забава”

ОРИГАМІ (назва методу створення різних предметів або істот із паперу).

1. Рама. 2. Книга. 3. Олівець.

17. Із словника образотворчого мистецтва

1. Арка. 2. Замок. 3. Колона. 4. Писанка. 5. Орнамент. 6. Натюрморт. 7. Карикатура.
8. Інкрустація.

18. Криптограма “Живописець і педагог”

Мурашко. Мазок, шрифт, музей.

19. Три кросворди в малюнках

I. 1. Перо. 1. Пензель. 2. Олівець.
II. 1. Маска. 2. Палітра. 3. Папір. 4. Картина.
III. 1. Рама. 2. Фарби. 3. Вагман. 4. Альбом.

20. Кросворд у малюнках “Прикраса”

КАМЕЯ: 1. Килим. 2. Афіна. 3. Маска. 4. Ескіз. 5. Янгол.

24. Знайди помилку лише за хвилинку

Зарубіжні художники:

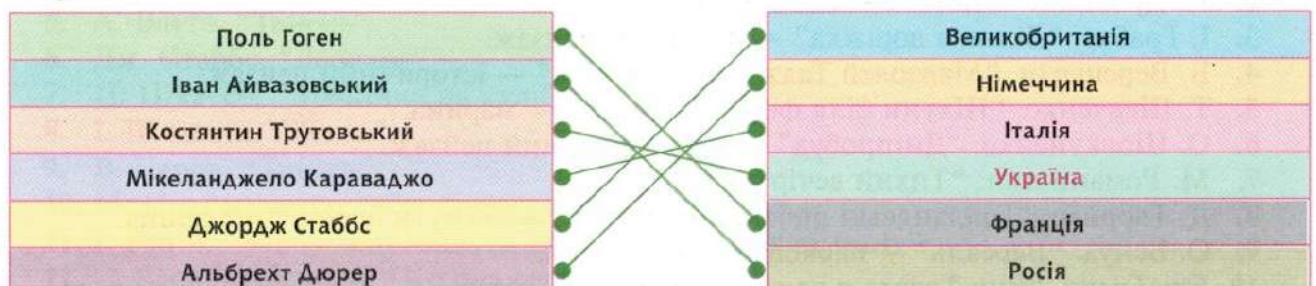
1. “Запорожці пишуть листа турецькому султану”. 2. Автопортрет. 3. “Лютняр”.
4. “Богатирі”. 5. “Афінська школа”. 6. “Меніні”. 7. “Мокрий луг”. 8. “Трійка”.

Українські художники:

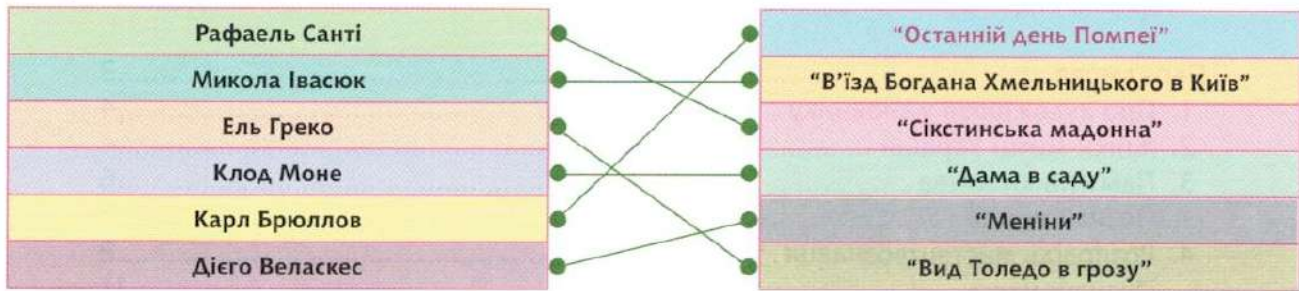
1. “Кобзар над Дніпром”. 2. Портрет невідомої в блакитній сукні. 3. “Козача левада”.
4. “В студії Жюльєна”. 5. “Свято”. 6. “Катерина”. 7. “Дівчина в червоному капелюсі”.
8. “Святочне ворожіння”.

25. Знак питання

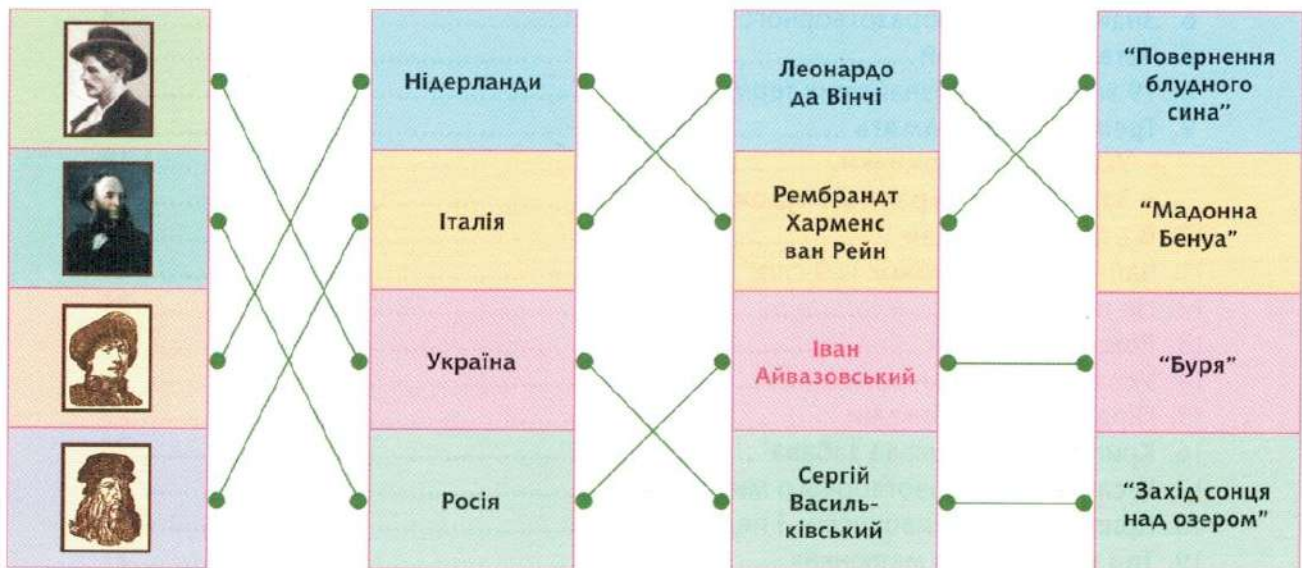
I варіант

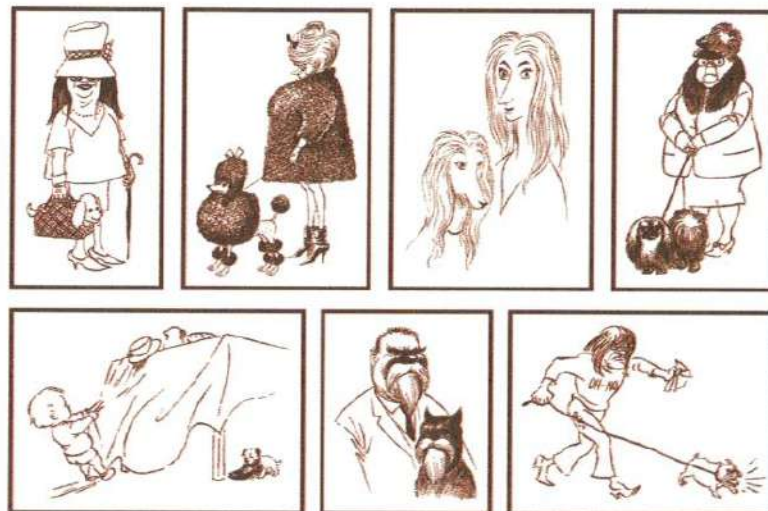
II варіант

III варіант

26. Херлуф Бідструп про людей і їх собак

27. Від рами до рами

Друзі жартома називали Шишкіна царем лісу. І, дійсно, ніхто із його сучасників і не знав, і не любив ліс настільки, як він.

28. Пересувні квадратики

"Белла Барток про мистецтво": "Народна музика є для композитора тим, чим природа для художника-пейзажиста".

"Поради Йоганна Вольфганга Гете": "Кожного дня слід послухати хоч одну пісню, подивитись на гарну картину і, якщо можливо, прочитати хоча б який-небудь вислів".

Зміст

Передмова	3
1. Про художників у словнику.....	4
2. Жінки-митці України	4
3. Пам'ятники Києва	6
Познайомтесь.....	7
4. Розповідь мистецтвознавця	8
Познайомтесь.....	11
5. Жанри образотворчого мистецтва.....	12
6. Знайомі твори образотворчого мистецтва	13
7. Четвертий зайвий	14
8. 19 знайомих і незнайомих термінів	15
9. Тренуй зорову пам'ять	15
▪ Українські художники.....	16
▪ Зарубіжні та українські художники	18
10. Від букви до букви	20
11. Чайнворд "Ланцюжок із 9 слів"	21
12. Це просто	21
13. Розсипані картки	22
14. Українські художники.....	22
15. Піраміда з малюнками.....	23
16. Криптограма "Цікава забава"	24
17. Із словника образотворчого мистецтва.....	24
18. Криптограма "Живописець і педагог"	26
19. Три кросворди в малюнках.....	27
20. Кросворд у малюнках "Прикраса"	28
21. Ораторська хвилинка	28
22. Інтерв'ю біля картини.....	30
▪ Леонардо да Вінчі	30
▪ Невідомий автор.....	31
▪ Караваджо да Мікеланджело (Мерізі да Караваджо)	32
▪ Рембрандт Харменс ван Рейн	34
▪ Тропінін Василь Андрійович.....	35
▪ Федотов Павло Андрійович	37
▪ Айвазовський Іван Костянтинівич.....	38
▪ Дейнека Олександр Олександрович	40
▪ Жемчужников Лев Михайлович	42
▪ Трутовський Костянтин Олександрович.....	43
▪ Пимоненко Микола Корнилович	44
▪ Білокур Катерина Василівна.....	46
▪ Голембієвська Тетяна Миколаївна.....	47
23. Юний екскурсовод	49
24. Знайди помилку лише за хвилинку.....	49
▪ Зарубіжні художники.....	49
▪ Українські художники.....	51
25. Знак питання	52
26. Херлуф Бідstrup про людей та їхніх собак.....	54
27. Від рами до рами	55
28. Пересувні квадратики.....	56
Словничок	57
Відповіді.....	60